

Πάντα τὰ ἔθνη

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΕΤΟΣ ΜΓ' • ΤΕΥΧΟΣ 170 • ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2024

Τό Ἑτήσιο Μνημόσυνο Τοῦ Μητροπολίτη Νιγηρίας κυροῦ Ἀλεξάνδρου

Τήν Κυριακή 30ῖ Ιουνίου ἑ.ἑ., ἡμέρα μνήμης τῶν Ἀγίων Πάντων καί τῶν Ἀγίων Δώδεκα Ἀποστόλων, στό Ἱερό Ἑσυχαστήριον Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος (Ἀγίου Πορφυρίου Καυσοκαλυβίτου) στό Μῆλεσι Ἀττικῆς, τελέστηκε Ἀρχιερατικό Συλλειτουργοῦ ἀπό τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Καμερούν κ. Γρηγόριο καί τόν Θεοφιλέστατο Ἐπίσκοπο Σκοπέλου κ. Νικόδημο, μετά τό πέρας τοῦ ὁποίου ἔλαβε χώρα τό Ἑτήσιο Ἱερό Μνημόσυνο, ὑπέρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτη Νιγηρίας κυροῦ Ἀλεξάνδρου, Ἱεράρχη τοῦ Πρεσβυγενοῦς Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καί πάσης Ἀφρικῆς.

Ὁ Μητροπολίτης Καμερούν κήρυξε μέ γλαφυρότητα τόν θεῖο λόγο, ἀντλώντας διδάγματα ἀπό τό ἀποστολικό καί τό εὐαγγελικό ἀνάγνωσμα τῆς ἡμέρας καί συνδυάζοντας τα μέ τήν πολυδιάστατη ἐκκλησιαστική διακονία τῆς Ἱεραποστολῆς. Πρίν τήν Ἀπόλυση, μέ ἐκδηλη συγκίνηση, ἀναφέρθηκαν τόσο ὁ Σεβασμιώτατος, ὅσο καί ὁ π. Ἐμμανουήλ Παπαμικρούλης, Ἐφημέριος τοῦ Ἱεροῦ Ἑσυχαστηρίου στήν προσωπικότητα τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτη Νιγηρίας, ὁ ὁποῖος ἀφιέρωσε ὁλόκληρη τή ζωή του στήν πραγματοποίηση τῆς ἐντολῆς τοῦ Κυρίου μας: «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τά ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτούς εἰς τό ὄνομα τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος» (Ματθ. 28,19).

Ὁ π. Ἐμμανουήλ, ἐπίσης, ἔκανε ἰδιαίτερη ἀναφορά στήν ξεχωριστή πνευματική σχέση πού εἶχε ἀναπτύξει ὁ μακαριστός Ἱεράρχης μέ τό Ἑσυχαστήριον, κατά τά τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του καί γιά τά ἰδιαίτερα αἰσθήματα ἀγάπης καί εὐλάβειας πού ἔτρεφε πρὸς τόν Ἅγιο Πορφύριον. Σημειώνεται ὅτι στό Καθολικό τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, πρίν ἡ κατάσταση τῆς ὑγείας του ἐπιδεινωθεῖ, λειτούργησε γιά τελευταία φορά. Ἀξίζει νά ἀναφερθεῖ, ἐπίσης,

ὅτι ἐνταφιάστηκε μέ τά ἱερά ἄμφια αὐτῆς τῆς τελευταίας θείας Λειτουργίας στό Θυσιαστήριον τῆς Μονῆς. Μέ σύμφωνη γνώμη τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου καί τήν πατρική ἄδεια τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, ὁ νεκρός του, μέχρι τήν ἡμέρα τῆς κοινῆς Ἀναστάσεως, θά ἀναπαύεται στό Ἑσυχαστήριον.

Μετά τό τέλος τῆς θείας Λειτουργίας καί τοῦ Μνημοσύνου, ὁ Α΄ Γραμματέας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης π. Δαμασκηνός Πατράκος, ἔψαλε τό ἱερό Τρισάγιο στήν κρύπτη πού βρίσκεται κάτω ἀπό τόν Κοιμητηριακό Ναό τῆς Ἀναστάσεως, στήν ὁποία ἔχει ἐναποτεθεῖ τό σκῆνωμα τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιερέως. Ἀκολουθῶς, μέ ἐπιμέλεια τοῦ Ἱεροῦ Ἑσυχαστηρίου, προσφέρθηκε κέρασμα σέ ὅλο τό ἐκκλησίασμα.

Τοῦ ὁμοδύμου Μητροπολίτη Ἀλεξάνδρου, διακεκριμένου ἐκκλησιαστικοῦ ἀνδρός, διακονήσαντος θυσιαστικῶς τήν Ἱεραποστολή καί ἐπὶ εἰκοσαπενταετία τήν κατά Νιγηρία τοπική Ἐκκλησία ὡς Ποιμενάρχης αὐτῆς, ἔστω ἡ μνήμη αὐτοῦ ἄλπιστος!

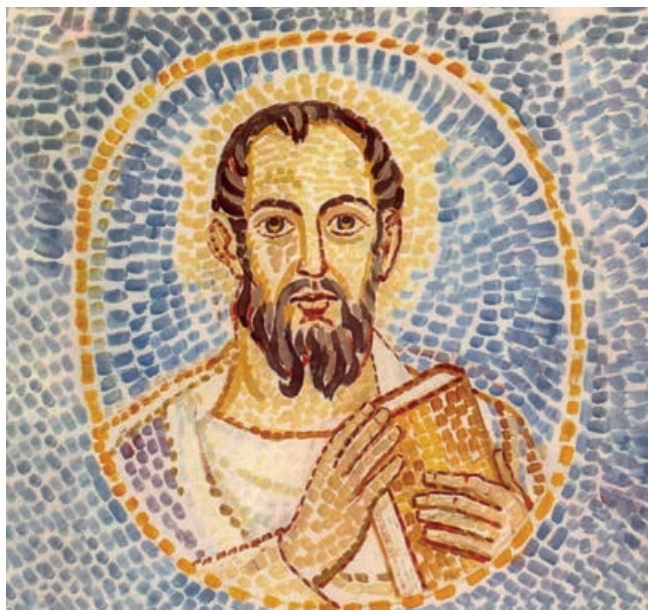
Ἀπό τό Ἱερό Ἑσυχαστήριον Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος

«Εἶναι ὁ δρόμος πού χάραξε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐδῶ στήν Πόλη σας...

Τό "τί" μᾶς τό δίνει ἡ παράδοση, τό Εὐαγγέλιο, οἱ Πατέρες, ἀλλά τό "πῶς" μᾶς τό δίνουν τά σεβάσμα-
τα τοῦ λαοῦ, τῶν λαῶν μας. Ἡ φιλοσοφία, ὁ περί
Θεοῦ λόγος, ἡ θεολογία, ὁ ἔρωτας, ἡ τέχνη.

Ὅλα αὐτά τά πράγματα τά ὁποῖα ἐκφράζουν τήν
ψυχή τῶν ἀνθρώπων. Ἐμεῖς τήν ψυχή τῶν Ἀφρι-
κανῶν δέν θά τήν παραδώσουμε, ὅπως πιστεύω καί
οἱ ἀδελφοί τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀσίας καί οἱ ἀδελ-
φοί τῆς Ἐκκλησίας τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς, δέν θά
τήν ξεπουλήσουμε. Δέν θά τήν παραδώσουμε αὐτήν
τήν ψυχή, αὐτά τά σεβάσματα. Μέ αὐτά θά προχω-
ρήσουμε κι ἔτσι θά δημιουργήσουμε τήν Ἐκκλησία
πού θά φανεῖ ποιά εἶναι στά χρόνια, στίς δεκαετί-
ες καί στούς αἰῶνες πού ἔρχονται».

Ὁ Νιγηρίας Ἀλέξανδρος (#30/6/2023)

Μακαριώτατε Πάτερ καί Δέσποτα,
Σεβασμία τῶν Ἱεραρχῶν χορεία,
Πατέρες καί ἀδελφοί ἀγαπητοί,
Ἐντιμότατοι ἄρχοντες τοῦ κλεινοῦ τῶν Ἀθηνῶν ἄστε-
ως, τῆς ἱερᾶς μνήμης Παύλου τοῦ Οὐρανοβάμονος,
πρωτοκορυφαίου τῶν Ἀποστόλων, τιμητές ἅπαντες,

Ἀναλαμβάνοντας τή διακονία τοῦ λόγου ἀπόψε,
καί ἐκζητώντας πρῶτα τίς ἐπιστηρικτικές πατρικές
εὐχές τοῦ Μακαριωτάτου Πατρός ἡμῶν καί Πρωθι-
εράρχου τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κ.κ.
Ἱερωνύμου καί ἔπειτα ὅλων Ὑμῶν, τῶν παρισταμέ-
νων φίλων τοῦ Παύλου, πού τιμᾶτε εὐσεβῶς τήν ἀγία
μνήμη του, ἐπαναλαμβάνω μέ συστολή καρδίας τό
χρυσοστομικό: «Οὐχ εὐρίσκω λόγον ἐπάξιον ἐγκω-
μιᾶσαι τοὺς ἐγκωμιάσαντας τό γένος ἡμῶν, τοὺς τήν
ἅπασαν γῆν καί θάλασσαν περιελθόντας καί τās ρί-

ζας τῶν ἁμαρτημάτων ἀνασπᾶσαντας καί τά σπέρ-
ματα τῆς εὐσεβείας καταβαλόντας, ἐν ταῖς καρδίαις
τῶν ἀπειθοῦντων ἀνθρώπων, Πέτρον τόν Καθηγητήν
τῶν Ἀποστόλων, Παῦλον τόν γνωριστὴν τῆς οἴκου-
μένης καί τῶν ἄνω δυνάμεων συμμετόχον... Παῦλον
τῶν Ἐθνῶν τήν παράκλησιν»¹.

Τό ὅτι ὁ Παῦλος ὑπῆρξε καί ὑπάρχει «τῶν Ἐθνῶν
ἡ παράκλησις», βεβαιώνεται ἐκτός ἀπό τήν ἀξιοθαύ-
μαστη ἱεραποστολική του πορεία καί δράση σ' αὐτά,
καί ἀπό τό γεγονός τῆς παρουσίας του στήν πόλη
τῶν Ἀθηνῶν, μέ ἀποκορύφωμα, ἀσφαλῶς, τήν ἱστο-
ρική ἐπικοινωνία του μέ τοὺς κατοίκους της, ἀπό τό
βῆμα τοῦ Ἀρείου Πάγου.

Ὁ Ἅγιος Παῦλος βρέθηκε ἀνάμεσα στοὺς Ἀθηναί-
ους καί ἀπευθύνθηκε σέ ἐκείνους ἀπ' αὐτόν ἐδῶ τόν
χώρο, μέ τήν πεποίθηση ὅτι ἡ Ἐκκλησία, τό σῶμα
τοῦ Χριστοῦ, παρατεινόμενο στοὺς αἰῶνες, εὐαγγε-
λίζεται πάντοτε τῇ σωτηρίᾳ τοῦ κόσμου, μέ τήν ἴδια
προσήλωση, στοργή καί ἀγάπη τήν «ὑπερέχουσα πά-
ντα νοῦν»². καί ὅτι ἔργο της εἶναι ὁ ἐγκεντρισμός τῶν
μελῶν της στόν Σωτῆρα Ἰησοῦ Χριστό. Τά πιστά μέλη
της καλοῦνται, ὄχι ἀπλῶς νά ἐπιδοθοῦν στήν ἄσκηση

* Ὁμιλία τοῦ Αἰδέο. Πρωτοπρεσβυτέρου π. Ἐμμανουήλ
Παπαμικρούλη, Γραμματέα τῆς Συννοδικῆς Ἐπιτροπῆς
ἐπὶ τῶν Διορθοδόξων καί τῶν Διαχριστιανικῶν Σχέσε-
ων, πού ἐκφωνήθηκε στό Βῆμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου
στήν Πνύκα, κατά τόν ἐφετινό ἑορτασμό τῆς μνήμης του.
Ἡ δημοσίευσή της ἀφιερώνεται στόν μακαριστό Μητρο-
πολίτη Νιγηρίας κυρό Ἀλέξανδρο, καθὼς συμπληρώθη-
κε ἓνα ἔτος ἀπό τήν κοίμησή του.

1. Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, «Εἰς τοὺς κορυφαίους
τῶν ἀποστόλων Πέτρον καί Παῦλον», PG 59,491A

2. Φιλ. 4,7

μιᾶς ἀνθρωποκεντρικῶν διαστάσεων ἀρετῆς, ἀλλά νά ἐμπιστευθοῦν ὁλοκληρωτικά τήν ὕπαρξή τους στόν Κύριο «ἵνα καταποθῇ τό θνητόν ὑπό τῆς ζωῆς»³.

Ἡ ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας, λοιπόν, εἶναι νά καταδείξει τή ζωσα καί διαρκῇ παρουσία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στή ζωή Της, καθῶς καί τούς καρπούς καί τά ἀπτά ἀποτελέσματα τῆς παρουσίας Αὐτῆς, τά ὅποια, σύμφωνα μέ τόν Ἀπόστολο Παῦλο, δέν εἶναι συναισθηματικές καί ἀφηρημένες ἔννοιες, ἀλλά συγκεκριμένα: «ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις»⁴.

Ὁ λόγος τῆς Ἐκκλησίας κατά τόν Παῦλο δέν εἶναι ἀνθρώπινη ἐπινόηση πού βασίζεται «ἐν πειθοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις»⁵, ἀλλά ἡ προβολή τοῦ εὐαγγελικοῦ βιώματος καί τῆς σωστικῆς ἀλήθειας πού αὐτό προσφέρει. Δέν ἐπιβεβαιώνεται μόνο ἀπό λογικά ἐπιχειρήματα ἢ μεταφυσικές ἐμπειρίες, «ἀλλ' ἐν ἀποδείξει Πνεύματος καί δυνάμεως»⁶. Φορεῖς καί ἐκφραστὲς τῶν παραπάνω εἶναι οἱ Ἅγιοι, οἱ φωτισμένοι ἀπό τόν Παράκλητο. Ὁ μέγας Ἀπόστολος τῶν Ἑθνῶν Παῦλος, ὑπενθυμίζει ὅτι γιά νά γίνουμε διδάσκαλοι τοῦ λαοῦ καί κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας, πρέπει πρῶτα νά γίνουμε ἕνα μέ τόν Χριστό, νά γίνουμε «ἐπιστολή» τοῦ Χριστοῦ «ἐγγεγραμμένη ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, γινωσκομένη καί ἀναγινωσκομένη ὑπό πάντων ἀνθρώπων», «ἐγγεγραμμένη οὐ μέλανι, ἀλλά Πνεύματι Θεοῦ ζῶντος»⁷, δηλαδή νά ὑποστούμε τήν καλή ἀλλοίωση πού ἐλκύει τή θεία Χάρη καί ἔπειτα νά τήν μεταδίδουμε σύμφωνα μέ τή ρῆση τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου «φωτισθῆναι δὴ πρῶτον καί εἶτα φωτίσαι», ἔχοντας ὡς ὁδηγό ὅχι τή σοφία «τοῦ αἰῶνος τούτου»⁸, δηλαδή τήν ἀνθρώπινη σοφία, ἀλλά τή σοφία τοῦ Θεοῦ, τήν πνευματική γνώση, αὐτή πού ἔρχεται ἐξ ὕψους.

Ὁ Παῦλος στό ἱεραποστολικό του ἔργο μαθητεύει καί εὐαγγελίζεται, δέν δημιουργεῖ προσήλυτους. Ἡ Ἐκκλησία δέν ἀναπτύσσεται μέσῳ τοῦ προσηλυτισμοῦ. Μεγαλώνει καί πλατιάζει ἀνοίγοντας τήν ἀγκα-

λιά Της, ἐλκύοντας μέσῳ τῆς βιωματικῆς μαρτυρίας τοῦ κηρύγματος τῆς Ἀγάπης. Ὁ Ἀπόστολος ἐνεργεῖ ἔτσι, γιατί εἶναι σίγουρος γιά τόν Ἰησοῦ Χριστό. Δέν ἀμφιβάλλει γιά τόν Κύριό του. Οἱ Χριστιανοί πού δέν ἀμφιβάλλουν, οἰκοδομοῦν «ἐν ἀληθείᾳ» γέφυρες καί γκρεμίζουν τείχη. Ὁ Παῦλος διδάσκει ποιός εἶναι ὁ δρόμος τοῦ εὐαγγελισμοῦ, πού πρέπει νά ἀκολουθεῖται μέ θάρρος καί πνευματική γενναιότητα, χαρακτηριστικά πού ἀποτελοῦν δωρεές τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Διαχρονικά διδακτικό τό παράδειγμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ὁ ὁποῖος στόν Ἄρειο Πάγο ἀναγγέλλει τόν Ἰησοῦ Χριστό μεταξύ τῶν εἰδωλολατρῶν. Ὁ τρόπος πού τό κάνει εἶναι ἀξιομίμητος. Δέν «ἀφορίζει», ἀλλά μέ λόγο ἀγαπητικό καί φιλάδελφο προσπαθεῖ νά φτάσει στίς καρδιές τῶν ἀκροατῶν του. Δέν καταδικάζει, ἀναζητᾷ ἔστω καί μία σπιθαμὴ ἐδάφους κατάλληλου, προκειμένου νά θεμελιώσῃ τό οἰκοδόμημα τοῦ διαλόγου· ἐπιδιώκει αὐτό ἀκριβῶς, τόν διάλογο. Ὁ Παῦλος εἶναι ἀνδρεῖος. Ἀποτελεῖ τό πρότυπο τῆς συμπεριφορᾶς κάθε Χριστιανοῦ. Ὁ Ἰησοῦς ἄλλωστε μᾶς διαβεβαιώνει ὅτι: «ὅταν δέ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τό Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τήν ἀλήθειαν»⁹.

Ὁ Παῦλος καταδικάζει τόν ὀρθολογισμό ὡς κριτήριο κατανόησης τῆς Ἀλήθειας. Τό κήρυγμα τῆς χριστιανικῆς πίστες, δέν βασίζεται στήν ἀνθρώπινη σοφία, ἀλλά στή θεία ἀποκάλυψη, ὅχι σέ ἀνθρώπινα πεπερασμένα ἐπιχειρήματα, «ἀλλ' ἐν ἀποδείξει Πνεύματος καί δυνάμεως», «ἵνα ἡ πίστις ὑμῶν μή ᾖ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐν δυνάμει Θεοῦ»¹⁰.

Ὁ Ἀπόστολος εὐαγγελίζεται τό μήνυμα τῆς σωτηρίας, τό ὁποῖο συνδέει μέ τό μυστήριο τοῦ Πάθους τοῦ Κυρίου, καθῶς αὐτό ἀποτελεῖ τό ἀποκορύφωμα τῆς ἐκδήλωσης τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς τόν μεταπτωτικό ἄνθρωπο. Ὑπογραμμίζει ὅτι ὅταν ὁ Χριστιανός ἀγαπᾷ ἀληθινά τόν Κύριο, τότε βιώνει τήν πληρότητα τῆς χαρᾶς, γιατί ἔχει συναντήσει καί ἀποδεχθεῖ τήν ἀπόλυτη Ἀγάπη στήν ψυχὴ του. Ὁ πιστός τόν ὁποῖο θά «ἐπισκεφθεῖ» ὁ Κύριος, δέν ἐπιθυμεῖ τίποτε ἄλλο, γιατί ἡ ἀγάπη «οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς»¹¹. Ὁ ἄνθρωπος πού ἀγαπᾷ εἶναι ἀνιδιοτελής. Γιά ἐμᾶς τούς Χριστια-

3. Β' Κορ. 5,4

4. Γαλ. 5,22

5. Α' Κορ. 2,4

6. Α' Κορ. 2,4

7. Β' Κορ. 3,2-3

8. Α' Κορ. 2,6

9. Ἰωάν. 16,12-15

10. Α' Κορ. 2,4-5

11. Α' Κορ. 13,5

νοὺς ὁ Κύριός μας εἶναι τό πᾶν, εἶναι Αὐτός μέσα στόν Ὅποιον τά πάντα συνοψίζονται καί συγκεφαλαιώνονται, «τά πάντα καί ἐν πᾶσι Χριστός»¹².

Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ γιά τόν ἄνθρωπο, κατά τόν Παῦλο, εἶναι ἀνεξάντλητη καί ἄνευ ὁρίων. Πρίν Ἐκεῖνος μᾶς ἀγαπήσει, δέν περίμενε ἀπό ἐμᾶς νά εἴμαστε καθαροί καί ἀγιασμένοι, ἀλλά μᾶς ἀγάπησε ὅπως ἀκριβῶς εἴμαστε. Αὐτή ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ γιά ἐμᾶς, βρῆκε τήν υπέρτατη ἔκφρασή της στόν ἐκούσιο θάνατο τοῦ Υἱοῦ Του στό Σταυρό. «Συνίστησι δέ τήν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός, ὅτι ἐτι ἀμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν Χριστός υπέρ ἡμῶν ἀπέθανε»¹³. Ὄντως, ἡ Σταύρωση τοῦ Χριστοῦ ἀποτελεῖ τό ἀποκορύφωμα τῆς ἐκδήλωσης τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρός τόν ἄνθρωπο, μιᾶς ἀγάπης, ἡ ὁποία μέ τόν τρόπο πού ἐκδηλώθηκε εἶναι «Ἰουδαίοις μέν σκάνδαλον, Ἑλλήσι δέ μωρία», «αὐτοῖς δέ τοῖς κλητοῖς, Ἰουδαίοις τε καί Ἑλλήσι, Χριστόν Θεοῦ δύναμιν καί Θεοῦ σοφίαν»¹⁴.

Τό μήνυμα τῆς Σωτηρίας, στή βάση τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, κατά τόν κορυφαῖο Παῦλο, διέρχεται καί ἀπό τήν προϋπόθεση τῆς συμφιλίωσης τοῦ ἀνθρώπου καί ὅλης τῆς δημιουργίας μέ τόν Θεό «ὅτι Θεός ἦν ἐν Χριστῷ κόσμον καταλλάσσων ἑαυτῷ, μή λογιζόμενος αὐτοῖς τά παραπτώματα αὐτῶν, καί θέμενος ἐν ἡμῖν τόν λόγον τῆς καταλλαγῆς»¹⁵. Τά πάντα προέρχονται ἀπό τόν Θεό, ἡ ἀνανέωση τῆς κτίσης, «ἡ καινή κτίσις», συμμέτοχοι τῆς ὁποίας γινόμαστε ὅλοι μέ τό ἅγιο Βάπτισμα καί τίς ἄλλες ἀγιαστικές δωρεές τῶν Μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐκκλησία μᾶς υπενθυμίζει ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Θεός, ὁ Δημιουργός μας, «διαλέγεται» πάντα καί συνεχῶς μέ τό δημιούργημά Του, μέ ὅλους τούς δυνατούς τρόπους «πολυμερῶς καί πολυτρόπως»¹⁶. Ἐχει ἐμπιστευτεῖ σέ ὅλους τούς Χριστιανούς «τόν λόγον τῆς καταλλαγῆς» καί στούς Κληρικούς «τήν διακονίαν τῆς καταλλαγῆς»¹⁷, δηλαδή τήν ἀναγγελία τοῦ χαρμόσυνου μηνύματος τῆς νέας κοινωνίας ἀγάπης τοῦ Θεοῦ Πατέρα μέ τόν ἄνθρωπο καί τόν κόσμο ὅλο.

Ὁ Χριστός καί ἡ Ἐκκλησία Του, πού συνεχίζει τήν ἀποστολή Του, προσφέρει τή συμφιλίωση (καταλλαγή) τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν Θεό, δηλαδή τήν ἀποκατάσταση τῆς ἱκανότητας τοῦ ἀνθρώπου νά ἀγαπᾷ τόν Θεό, ἐφ' ὅσον ὁ Θεός δέν ἔπαψε ποτέ νά ἀγαπᾷ τόν ἄνθρωπο. Ἡ Ἐκκλησία μέ τήν ἀναγέννηση τοῦ ἀνθρώπου, πού ἐνεργεῖται μέσῳ τῶν Ἱερῶν Μυστηρίων, ἀποκαθιστᾷ τό «ἀρχαῖον κάλλος». Ἀνασυντάσσει τό «κατ' εἰκόνα» καί ἀνοίγει τόν δρόμο γιά τή συνειδητοποίηση τοῦ «καθ' ὁμοίωσιν», «ἐγκαθιστώντας» στήν ψυχή τοῦ κάθε πιστοῦ τόν Θεάνθρωπο Χριστό, γιά νά μπορεῖ νά πεῖ μαζί μέ τόν Ἅγιο Ἀποστολο Παῦλο «ζῶ δέ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δέ ἐν ἐμοί Χριστός»¹⁸. Ἀπαραίτητη καί ἐπιτακτική προϋπόθεση, ἡ συμφιλίωση τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν ἀδελφό του, τόν πλησίον, καί ὅλη τή δημιουργία. Δέν πρόκειται, βέβαια, γιά μία ὀρθολογική καί πρός τό ἴδιον συμφέρον συμφιλίωση, ἀλλά γιά μία βαθύτατα συνειδητοποιημένη θεολογική πράξη.

Ὁ ἀναγεννημένος ἄνθρωπος, ἀπό τή στιγμή πού τό Ἅγιο Πνεῦμα ἐνοικεῖ μέσα του, ἐνεργεῖ πλέον ὅπως ὀρίζει Αὐτό. Ἀλλά καί ὅλη ἡ χριστιανική κοινότητα, ἐφ' ὅσον ἔχει ἐγκολπωθεῖ τόν Χριστό, ἐξαλείφει τίς ἀποστάσεις καί ἐνώνεται σέ ἓνα σῶμα. «Ὑμεῖς δέ ἐστε σῶμα Χριστοῦ καί μέλη ἐκ μέρους»¹⁹. Κατά συνέπεια, ἡ ἐνότητα τῶν πιστῶν μέ τόν Χριστό, μέ τούς ἄλλους ἀδελφούς καί τήν υπόλοιπη δημιουργία, εἶναι τό ἀποκορύφωμα, τό τελευταῖο βῆμα τῆς πνευματικῆς ἐξέλιξης καί προόδου. Οἱ προϋποθέσεις τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ κόσμου, ἐδράζονται, κατά τόν Παῦλο, σέ τρεῖς ὠθητικές δυνάμεις: «πίστις, ἐλπίς καί ἀγάπη... μείζων δέ τούτων ἡ ἀγάπη»²⁰. Ἡ ἀγάπη εἶναι ἡ κινητήριος δύναμη καί τῆς πίστεως καί τῆς ἐλπίδας, δεδομένου ὅτι «πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει»²¹.

Ὅλα τά χαρίσματα πού υπάρχουν στήν Ἐκκλησία καί ὅλες οἱ ἀρετές πού καλλιεργοῦν οἱ πιστοί στή ζωή τους, ἔχουν πρόσκαιρο χαρακτήρα ἀναμονῆς καί ἐγρήγορης. Εἶναι χαρίσματα καί ἀρετές πού προετοιμάζουν τούς ἀνθρώπους γιά τήν αἰωνι-

12. Κολ. 3,11

13. Ρωμ. 5,8

14. Α' Κορ. 1,23-24

15. Β' Κορ. 5,19

16. Ἐβρ. 1,1

17. Β' Κορ. 5,18-19

18. Γαλ. 2,20

19. Α' Κορ. 12,27

20. Α' Κορ. 13,13

21. Α' Κορ. 13,7

ότητα. Όταν μπορούμε στην αιωνιότητα, δηλαδή στην προσωπική μας σχέση με την Άγάπη, τότε δεν θα υπάρχουν πιά όλα εκείνα τα χαρίσματα και οι ἀρετές, διότι θα ἔχουν ολοκληρώσει τὴν ἀποστολή τους. Μόνον ἡ ἀγάπη «οὐδέποτε ἐκπίπτει»²², γιατί ταυτίζεται με τὴν αιωνιότητα. Οἱ προφητεῖες δὲν θὰ χρειάζονται πλέον, γιατί θὰ ἔχουν ὅλα ἐκπληρωθεῖ· ἡ μερική γνώση πού ἔχουμε σήμερα δὲν θὰ χρειάζεται, γιατί θὰ ὑπάρχει ἡ πλήρης γνώση, δὲν θὰ ἔχουμε ἀνάγκη οὔτε τὴν ἐλπίδα, γιατί θὰ βιώνουμε αὐτό πού ἐλπίζαμε. Ὅλα τὰ χαρίσματα, λοιπόν, ἔχουν ὡς στοιχεῖο τους τὸ ἀτελές: «ἐκ μέρους δὲ γινώσκουμεν καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν»²³. Μόνο ἡ ἀγάπη καὶ ἡ φιλανθρωπία δὲν θὰ τελειώσουν ποτέ.

Ἐρὸ καθῆκον κάθε πιστοῦ εἶναι νὰ δίδει τὴ μαρτυρία τῆς ἐνότητας, τῆς καταλλαγῆς καὶ τῆς εἰρήνης «κατὰ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ»²⁴. Ἡ διάθεση γιὰ ἐνότητα θὰ πρέπει νὰ εἶναι ὑπαρξιακὸ στοιχεῖο τοῦ κάθε πιστοῦ. Τὸ νὰ ζεῖ κανεὶς αὐτὴ τὴν ἐνότητα, δὲν εἶναι μόνο ἓνα ἀπλό συναίσθημα κοινῶν ἐνδιαφερόντων ἢ φιλοδοξιῶν ἢ κοινῆς πίστεως σὲ ὀρισμένα θέματα. Εἶναι ὅλα αὐτὰ μαζί με τὴ «ριζοσπαστική» πεποίθηση ὅτι ἀποτελοῦμε μιά κοινότητα, ἀπὸ τὸ παρὸν πρὸς τὸ μέλλον, δηλαδή μιά κοινότητα με προοπτικὴ ἐσχατολογική. Εἶναι ἡ πεποίθηση ὅτι κανεὶς δὲν πρέπει νὰ σωθεῖ χωρὶς τὴ σωτηρία τοῦ ἄλλου, καί, κατὰ συνέπεια, ἡ ἀπώλεια τοῦ ἄλλου εἶναι ἡ ἀπώλειά μας καὶ ἡ σωτηρία τοῦ ἄλλου εἶναι ἡ σωτηρία μας.

Ὁ Παῦλος κατανοεῖ καὶ προσδιορίζει τὴν ἐν Χριστῷ σωτηρία στὴ βάση τοῦ «πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἔλθεῖν»²⁵. Αὐτὸ τὸ συναίσθημα τῆς κοινότητας τοῦ μέλλοντος, πού δὲν ἀποβλέπει στὴν ἀτομικὴ σωτηρία, ἀλλὰ στοχεύει στὴ συμφιλίωση καὶ σωτηρία ὅλων «ἐν Χριστῷ», εἶναι ἡ βαθύτερη ἐμπειρία πού ἔζησαν οἱ Ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας μας. Ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἑθνῶν γράφει: «νυχόμην γὰρ αὐτός ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου, τῶν συγγενῶν μου κα-

τὰ σάρκα»²⁶. Μόνο με αὐτοῦ τοῦ εἵδους τὴ συμφιλίωση καὶ τὸν ὑπαρξιακὸ στόχο γιὰ τὸν κοινὸ σκοπὸ (κοινὸν τέλος), καταργοῦνται οἱ ἀτομικὲς ἐπιδιώξεις, ἡ αἰτία τῶν ἀνθρώπινων συγκρούσεων καὶ ἀντικαθίστανται ἀπὸ κοινούς «ἐν Χριστῷ» ἀγῶνες, γιὰ κοινούς στόχους με κοινὴ προοπτικὴ, με σκοπὸ τὴν σωτηρία ὅλων.

Ἡ προτροπὴ τοῦ Παύλου: «σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἐνότητα τοῦ Πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης», «μέχρι καταστήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ»²⁷ καταδεικνύει, ἐπίσης, τὰ βήματα πρὸς τὴν ἐν Χριστῷ ἐνότητά μας. Ὁ σύνδεσμος τῆς εἰρήνης εἶναι ἀπαραίτητος, γιατί ὅπου ὑπάρχει σύγκρουση καὶ ἀταξία, δὲν ὑπάρχει τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ: «Οὐ γὰρ ἐστὶν ἀκαταστασίας ὁ Θεός, ἀλλὰ εἰρήνης»²⁸. Ὁ Παῦλος ἔρχεται νὰ μᾶς δώσει τὴν ἀπάντηση στὴν πρὸς Ἐφεσίους Ἐπιστολή: «ἓν σῶμα καὶ ἓν Πνεῦμα ... ἐν μιᾷ ἐλπίδι, εἷς Κύριος, μία πίστις, ἓν βάπτισμα, εἷς Θεός καὶ πατήρ πάντων, ὁ ἐπὶ πάντων, καὶ διὰ πάντων, καὶ ἐν πᾶσιν ἡμῖν»²⁹.

Ἡ ἐν Χριστῷ ἐνότητα εἶναι πνευματικὴ, προσωπικὴ καὶ ἀπόλυτη καὶ δὲν εἶναι ἀπλῶς μιά διοικητικὴ ἢ ὀργανωτικὴ ἢ ἰδεολογικὴ ἐνότητα. Λόγω τῶν ἀνθρώπινων ἀδυναμιῶν, ἡ ἐνότητα ἀποτελεῖ ἓνα δύσκολο ἐπίτευγμα.

Ὡστόσο, εἶναι τὸ σημεῖο ἀναφορᾶς στὸ ὁποῖο πρέπει νὰ στοχεύουμε ἐπίμονα, μεθοδικὰ καὶ χωρὶς δισταγμό, μέχρι νὰ φτάσουμε, ὅπως προαναφέραμε, «οἱ πάντες εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ»³⁰. Τότε εἶναι πού ὁ ἄνθρωπος ὑπερβαίνει κάθε μερικότητα καὶ ἀποσπασματικότητα. Εἶναι ὅλος ἀνοικτός πρὸς τὸν Θεὸ καὶ ὅλος ἀνοικτός πρὸς τοὺς συνανθρώπους του. Ζεῖ τὴν πληρότητα τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Ἡ νοσηρὴ καὶ πεπτωκυῖα ἀτομικότητά του, θεραπεύεται καὶ μεταμορφώνεται σὲ ἀγία θεοκεντρικὴ κοινωνικότητα. Αὐτὸς πού πιστεύει καὶ πράττει ὀρθοδόξως ζεῖ ἐν ἁρμονίᾳ καὶ ἰσορροπίᾳ με τὴν ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας καὶ τίς εὐαγ-

22. Α΄ Κορ. 13,8

23. Α΄ Κορ. 13,9

24. Ἐφ. 4,7

25. Α΄ Τιμ. 2,4

26. Ρωμ. 9,3

27. Ἐφ. 4,13

28. Α΄ Κορ. 14,33

29. Ἐφ. 4,4-6

30. Ἐφ. 4,13

γελικές ἀρετές, μακράν κάθε ἀπολυτοποίησης στοιχείων τῆς πίστεως, πού ὁδηγεῖ στήν αἵρεση ἢ τόν ἠθικισμό. Δέν ἐντάσσεται σέ παρατάξεις, θεωρώντας αὐτές ὡς κέντρα σωτηρίας καί φορεῖς ἀνανεώσεως τῆς Ἐκκλησίας, δέν ἀπολυτοποιεῖ σχήματα καιρικά καί ἀνθρώπινα, οὔτε πάλι ἀπορρίπτει ὡς ἀναχρονιστικούς τούς καρπούς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, δηλαδή τήν Παράδοση πού ζωοποιεῖ τούς πιστούς, καί τούς κανονικούς θεσμούς τῆς Ἐκκλησίας³¹.

Ὁλοκληρώνοντας τήν ἀποψινή προσέγγισή μας στόν θεολογικό πλοῦτο τοῦ Παύλου, ἄς ἀκολουθήσουμε νοερά τήν πορεία του μετά τίς δοκιμασίες στούς Φιλίππους, τή Θεσσαλονίκη καί τή Βέροια, στήν ἔλευσή του στήν Ἀθήνα, τήν καρδιά τῆς Ἑλλάδας³². Σ' αὐτή τήν πόλη, πού ζοῦσε πλέον στή σκιά τῆς ἀρχαίας της δόξας, πού παρά τήν πολιτική της παρακμή, κατεῖχε ἀκόμα τήν πρωτοκαθεδρία τοῦ πολιτισμοῦ. Ἐδῶ «παρωξύνετο τό πνεῦμα τοῦ Ἀποστόλου ἐν αὐτῷ θεωροῦντι κατείδωλον οὔσαν τήν πόλιν»³³. Αὐτή ἡ «ἀλληλεπίδραση» μέ τόν παγανισμό, ὥστόσο, ἀντί νά τόν κάνει νά τραπεῖ σέ φυγή, τόν ὠθεῖ νά δημιουργήσει μιά γέφυρα διαλόγου, μέ αὐτόν τόν πολιτισμό καί τήν πραγματικότητα πού αὐτός περιέκλειε. Πηγαίνει στή συναγωγή, σύμβολο τῆς ζωῆς τῆς πίστες. Πηγαίνει στή ἀρχαία ἀγορά, σύμβολο τῆς ζωῆς τῆς πόλης καί πηγαίνει στόν Ἄρειο Πάγο, σύμβολο τῆς πολιτικῆς καί πολιτιστικῆς ζωῆς.

Ὁ Παῦλος δέν βλέπει τήν πόλη τῶν Ἀθηνῶν καί τόν παγανιστικό κόσμο μέ ἐχθρότητα, ἀλλά μέ τό βλέμμα τῆς πίστες. Μέ τήν πίστη ἐκείνη πού ἀναγνωρίζει τά τέκνα τοῦ Θεοῦ ἀνάμεσα σέ ἀνώνυμα πλήθη. Ὁ Παῦλος ἐπιλέγει τήν ὀπτική πού τόν ὠθεῖ νά ἀνοίξει ἕνα διάυλο ἐπικοινωνίας μεταξύ τοῦ Εὐαγγελίου καί τοῦ παγανιστικοῦ κόσμου. Στήν καρδιά ἐνός ἀπό τούς πιό διάσημους θεσμούς τοῦ ἀρχαίου κόσμου, τόν Ἄρειο Πάγο, ἀναγγέλει τό μήνυμα τοῦ Εὐαγγελίου, ὄχι ἐπιτιθέμενος, ὄχι καταδικάζοντας, ἀλλά θεμελιώνοντας καί χτίζοντας γέφυρες, βρίσκοντας τό σημείο ἐπαφῆς, τό θετικό ἐκεῖνο στοιχεῖο πού δείχνει ὅτι κάθε ἄνθρωπος ἀναζητᾷ τήν πληρότητα καί τήν

τελείωση, διψᾷ, ἔστω, καί ἀνεπίγνωστα γιά τήν ἐπ' αὐτῇ του τήν ἀναζήτηση, ἐπιλέγει λάθος δρόμους νά ἀκολουθήσει καί τρόπους γιά νά ἐκφραστεῖ.

Τό παράδειγμα τοῦ Παύλειου κηρύγματος στήν Ἀθήνα, μᾶς διδάσκει πῶς ἡ «ἀλληλεπίδραση» τῆς Ἐκκλησίας μέ τόν σύγχρονο κόσμο, ἀντί νά τήν κάνει νά τραπεῖ σέ φυγή, τήν ὠθεῖ νά σταφεῖ πρὸς αὐτόν ἐν διαλόγῳ, συνδυάζοντας ἐπιδέξια τήν ἀναγγελία τῆς σωστικῆς Παρακαταθήκης τήν ὁποία ἔλαβε, μέ τόν πολιτισμό μέ τόν ὁποῖο ἔρχεται σέ ἐπαφή, ἐντοπίζοντας σέ αὐτόν τά σημάδια τῆς ἀναζήτησης τοῦ Θεοῦ, καθώς καί τά ὅρια αὐτῆς τῆς ἀναζήτησης, μέ σταθερότητα στήν ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου, ἀκόμη κι ὅταν αὐτό μπορεῖ νά κοστίζει τήν πρόσκαιρη ἀποτυχία τοῦ ἐγχειρήματος.

Ἡ Ἐκκλησία, ὡς σῶμα Χριστοῦ καί τή δυνατότητα ἔχει καί ὀφείλει νά προσλαμβάνει κάθε ἱστορική ἐποχή καί νά τήν μεταμορφώνει εἰσαγάγοντάς την στίς δικές της θεανθρώπινες διαστάσεις³⁴. Γι' αὐτό ὀφείλει καί ἐπιβάλλεται νά διαφυλάττει τήν ἐσωτερική της ἐνότητα· ὀφείλει καί ἐπιβάλλεται νά διαλέγεται μέ τόν κάθε ἄνθρωπο, τόν σύγχρονο πολιτισμό καί τήν κοινωνία· ὀφείλει καί ἐπιβάλλεται νά διαλέγεται μέ τήν Πολιτεία καί τόν πολιτικό κόσμο. Ἐκεῖ εἶναι πού συναντᾷ τόν ἄλλον ὡς μαθητή ἢ ὡς ἐν δυνάμει μαθητή τοῦ Χριστοῦ.

Ὅπως ὁ Παῦλος στήν ἐποχή του ἔτσι κι ἐμεῖς τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας σήμερα, πού ζοῦμε σέ ἕνα κόσμο γεμᾶτο «εἰδωλα», καλούμαστε, δι' εὐχῶν Σας ἀγίων, Μακαριώτατε Πάτερ καί Δέσποτα, Σεβασμιώτατοι καί Θεοφιλέστατοι Ἅγιοι Ἀρχιερεῖς, κατὰ τήν προτροπή τοῦ Κυρίου μας, νά γίνουμε «τό ἅλας τῆς γῆς»³⁵, «τό φῶς τοῦ κόσμου»³⁶, ἐνσαρκώνοντας τό «οὔτω λαμπράτω τό φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τά καλά ἔργα καί δοξάσωσιν τόν πατέρα ὑμῶν τόν ἐν τοῖς οὐρανοῖς»³⁷, προσκαλώντας τόν κάθε ἄνθρωπο νά ὑπερβεῖ «τούς χρόνους τῆς ἀγνοίας» μεταστρεφόμενος καί ἀνακαινούμενος ἐν Χριστῷ. Ἀμήν!

34. Ἀρχιμ. Γ. Καψάνη, Ἡ Ποιμαντική διακονία κατὰ τούς Ἱερούς Κανόνες, 1976, σ. 84.

35. Ματθ. 5,13

36. Ματθ. 5,14

37. Ματθ. 5,16

31. Ἀρχιμ. Γ. Καψάνη, Ἡ Ποιμαντική διακονία κατὰ τούς Ἱερούς Κανόνες, 1976, σ. 46.

32. Πράξ. 17,15

33. Πράξ. 17,16

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΤΟΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΜΑΚΑΡΙΣΤΟ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΟ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ ΕΥΣΕΒΙΟ ΒΙΤΤΗ

(ΣΤΟΚΧΟΛΜΗ, 26 ΜΑΪΟΥ 2024)

Μέσα σέ κλίμα αναστάσιμης χαρᾶς καί διάθεσης, βρίσκομαι κοντά σας, σέ αὐτή τήν εὐλογημένη ιεραποστολική Μητρόπολη τοῦ Βορρά, τήν Ἱερά Μητρόπολη Σουηδίας καί πάσης Σκανδιναβίας μετά ἀπό φιλάδελφο, εὐγενική καί λίαν τιμητική πρόσκληση τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτη Σουηδίας κ. Κλεόπα νά παρουσιάσω στήν ἀγάπη σας τό νέο βιβλίο τοῦ Ὁργανισμοῦ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, γιά τήν ιεραποστολική δράση τοῦ μακαριστοῦ πατρός Εὐσεβίου Βίττη, αὐτοῦ τοῦ εὐλογημένου ἀνθρώπου, τοῦ ὁποίου συγγραφέας εἶναι ὁ Σεβασμιώτατος.

Τόν μακαριστό Γέροντα δέν εἶχα εὐλογία νά τόν γνωρίσω προσωπικά. Ἡ πρώτη ἐπαφή μαζί του ἔγινε κατά τά φοιτητικά μου χρόνια, ὅταν μελετοῦσα κείμενα καί βιβλία του. Τά δεύτερα ἀκούσματα τά εἶχα ἀπό τόν προκάτοχό μου στή θέση τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, τόν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Τιράνων καί πάσης Ἀλβανίας κ. Ἀναστάσιο.

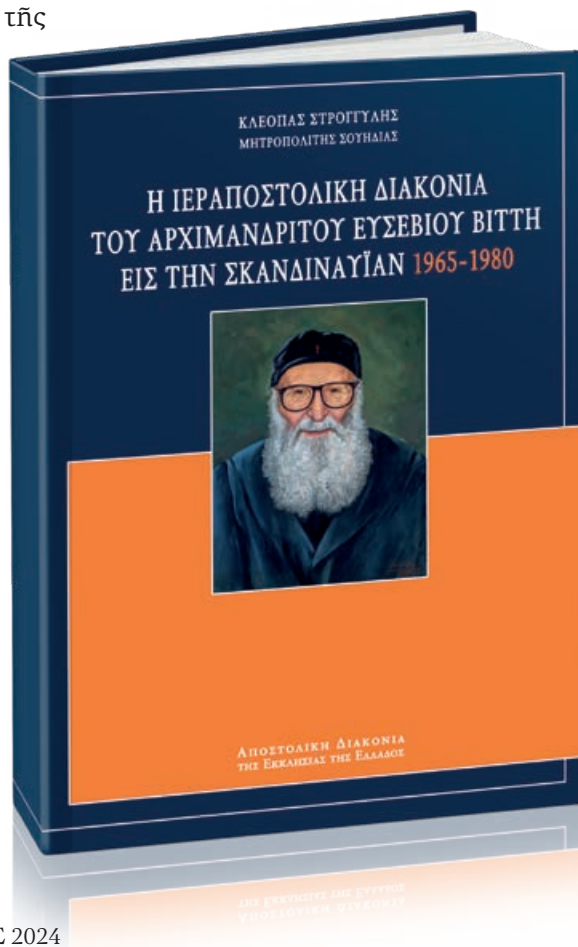
Ὅταν τό βιβλίο ἐκδόθηκε πρό ὀλίγων ἡμερῶν καί μοῦ τό ἔφεραν, τό κράτησα στά χέρια μου, ὁμολογῶ μέ μιά ἀμν-

χανία. Δέν ἦταν μιά ἔκδοση μέ κείμενα τοῦ Γέροντα, γιά νά τά διαβάσω μόνο. Ὁ ἅγιος Σουηδίας σέ αὐτό τό βιβλίο ξεδιπλώνει ἀριστοτεχνικά ὅλο τόν βίο τοῦ πατρός Εὐσεβίου. Πῶς νά μιλήσω ἐγώ γι' αὐτόν τόν ἄνθρωπο τοῦ Θεοῦ; Τί νά πῶ γιά τήν ζωή του ποῦ ἦταν ὅλη μιά ἀτέλειωτη προσευχή, ἱκεσία, εὐχαριστία, δοξολογία, θυσία, διακονία;

Δέν σᾶς κρύβω ὅτι ἀτένισα τό ὁλοφώτεινο πρόσωπο τοῦ Γέροντα, ὅπως αὐτό ἀποτυπώνεται στό ζωντανό πορτρέτο τοῦ ἐξωφύλλου τοῦ βιβλίου, ἔκμα τόν σταυρό μου καί ἄρχισα τήν μελέτη.

Μέ συνοχή καρδίας καί δέος βρίσκόμεν ἐνώπιον τῆς μορφῆς τοῦ μακαριστοῦ πατρός Εὐσεβίου Βίττη, τοῦ χαριτωμένου αὐτοῦ ἀνθρώπου, τοῦ πνευματικοῦ, τοῦ θεολόγου, τοῦ συγγραφέα, τοῦ ἀκούραστου ἐργάτη τοῦ Εὐαγγελίου, τοῦ ἀληθινοῦ μυσταγωγοῦ, μορφῆς ἀσκητικῆς, μέ λόγο λιτό, σαφῆ, σεμνό, μόνιμα ἐκκλησιαστικό.

Εἶναι τεράστια ἡ εὐθύνη νά παρουσιάσεις ἕνα βιβλίο γιά μιά τέτοια βιβλική μορφή, ὡσάν αὐτή τοῦ πατρός Εὐσεβίου. Ὅταν μελετᾷς τό βιβλίο ἀφήνεσαι στήν ἱστορία καί προτιμᾷς ταπεινά νά

μιλήσει μέσα σου ή φωνή του πατρός Εϋσεβίου μέσα από την ζωή του και τά κείμενά του. Κι έτσι νιώθεις ότι άκους τή φωνή του Θεού.

Η ζωή του π. Εϋσεβίου ήταν πάντοτε αφιερωμένη στην λατρεία και δοξολογία του Θεού. Καί όταν εργαζόταν χειρονακτικά, καί όταν συνέγραφε, καί όταν εξομολογούσε, καί όταν μέ τελεία αϋταπάρνηση διακονούσε τόν πλησίον του, καί όταν νήστευε καί άγρυπνούσε, πάντοτε βρισκόταν σέ στάση λατρευτική ενώπιον του Θεού. Η καθολική καί αδιάκοπη υπέρβαση του έαυτού του χάριν του πλησίον, ή θυσιαστική του προσφορά πρός αϋτόν, ό άπόλυτος σεβασμός καί ή λεπτότητα μέ τά όποια προσέγγιζε την εικόνα του Θεού, τόν άνθρωπο, ή διακριτική ποιμαντική του, μέ την όποια κατηύθυνε πλήθη πιστών εις όδόν σωτηρίας, μέσω των άγιοπνευματικών καί άγιοπατερικών έπιστολών του, συγγραμμάτων του, κηρυγμάτων του καί κατ' ίδιαν συνομιλιών του στό εξομολογητήριο, είναι έκφάνσεις της ζωής ενός άγιοπνευματικού ανθρώπου πού τόσα προσέφερε στό έργο της Ίεραποστολής καί της διδασχής του λόγου.

Αϋτή την άγιασμένη προσωπικότητα του πατρός Εϋσεβίου παρουσιάζουν στό μνημόνά τους γιά την έκδοση του βιβλίου ό Παναγιώτατος Οικουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαίος, ό Πρώτος της Όρθοδοξίας, ό πολυσέβαστος άκαδημαϊκός διδάσκαλος Άρχιεπίσκοπος πρ. Άμερικής κ. Δημήτριος καί ό φίλτατος Άρχιεπίσκοπος Θυατείρων καί Μεγάλης Βρετανίας κ. Νικήτας.

Ό άνά χείρας πολυσέλιδος τόμος, 776 σελίδες, άποτελεί κυριολεκτικώς έναν πολύτιμο μαργαρίτη στό πεδίο της σύγχρονης έκκλησιαστικής ιστορίας. Καί είναι πράγματι πολύτιμος γιά πολλούς λόγους.

Ό συγγραφέας Μητροπολίτης Σουηδίας κ. Κλεόπας κατά τή συγγραφή του έργου άκολουθεί ύποδειγματικά την έπιστημονική μεθοδολογία ιστορικής καταγραφής γεγονότων. Συγκεκριμένα, πρώτον στή συλλογή του πρωτογενούς ύλικού. Διακρίνει τίς πηγές του σέ προφορικές, άπό πρόσωπα πού βίωσαν έκ του σύνεγγυς τά γεγονότα, ύπῆρξαν αϋτόπτες καί αϋτήκοοι μάρτυρες, κατά τόν Θουκυδίδη, έδρασαν καί διαμόρφωσαν τίς συνθήκες. Παραλλήλως καί οί γραπτές πη-

γές αξιοποιούνται με απόλυτη επιτυχία. Ο συγγραφέας ως υπομονετικός και ρέκτης σκαπανεύς, αφιέρωσε ικανό χρόνο για να ανατρέξει στα αρχεία και να καταγράψει έγγραφα και επιστολές που αφορούν στη ζωή και την ιερατική δράση του μακαριστού π. Ευσεβίου. Η επιτυχία του συγγραφέα έγκειται στο γεγονός ότι το υλικό αυτό δεν παρατίθεται στον τόμο άνεπεξέργαστο. Με μεθοδικότητα και αξιοπιστία άντλούνται από το αρχειακό υλικό τα χρήσιμα και πολύτιμα και καταγράφονται με λογική αλληλουχία, χρονική σειρά, και με σχέση αίτιου - αιτιατού. Τουτό έχει ως αποτέλεσμα ο λόγος να κυλά άβιαστα, ο αναγνώστης να μην προβληματίζεται κατά τη μελέτη του τόμου, να μην υπάρχουν χάσματα ή όπισθογυρίσματα και επαναλήψεις ή ανακολουθίες. Όσα γράφονται ή τεκμαίρονται, προκύπτουν από τα κείμενα και δεν αποτελούν πιθανολογήσεις ή άτεκμηρίωτες υποθέσεις.

Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο που συντείνει στα παραπάνω, είναι ο επιτυχής χωρισμός σε κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο περιγράφεται, πάντα με τη χρήση στοιχείων μέσα από τις πηγές, η ιερατική διακονία του π. Ευσεβίου. Όμως, παράλληλα με την εξιστόρηση της προσωπικής του διαδρομής, και ίσως αυτό είναι το πλέον σημαντικό, καταγράφονται ή ιστορία, ή δράση, τα πρώτα βήματα, οι δυσκολίες, οι επιτυχίες και εν γένει η παρουσία της Έλληνορθοδόξου Έκκλησίας, ως γνήσιο και άξιο τέκνο της του Χριστού Μεγάλης Έκκλησίας, του Οικουμενικού μας Πατριαρχείου, στις έσχατιές της Εύρώπης στον Σκανδιναβικό Βορρά. Με άλλα λόγια, ο συγγραφέας επιτυγχάνει να καταγράψει την, άγνωστη εν πολλοίς, ιστορία της Έκκλησίας της Σκανδιναβίας μέσα από την περιγραφή της ζωής και της δράσης ενός σπουδαίου φωτισμένου κληρικού της.

Τό επόμενο κεφάλαιο είναι κατ' έσοχήν αφιερωμένο στην παράθεση του πολύτιμου, πρωτογενούς, ανέκδοτου και συνεπώς άγνωστου στο ευρύτερο κοινό, αρχειακού υλικού που σχετίζεται με τον π. Ευσέβιο, αλλά αυτόνοτητα άπτεται της ιστορίας της τοπικής Έκκλησίας.

Η εκ μέρους του συγγραφέα προσπάθεια, αναζήτηση, αποδελτίωση, καταγραφή και παράθεση του αρχειακού αυτού υλικού, από πολλές διάφορες πηγές και αρχεία, φανερώνουν άνθρωπο με στέρεο επι-

στημονικό υπόβαθρο και αρχές, μεθοδικότητα, υπομονή, όξυνση, συνέπεια, ο όποιος κινείται με άνεση στα Αρχεία και τις βιβλιοθήκες, φορέων ή προσώπων, στοιχείο που καθιστά την αναζήτηση δυσχερέστερη καθώς όλα αυτά δεν είναι αυτόνοτητα υποδειγματικά οργανωμένα και διατηρημένα στη μάχη τους με τον χρόνο. Στην περίπτωση του συγγραφέα ταιριάζει μία φράση του σπουδαίου φιλόλογου του 15ου αιώνα Θεόδωρου Γαζή, ότι ο Μητροπολίτης Κλεόπας σαν δελφίνι γνωρίζει να πλέει με χάρη στο τρικυμώδες πέλαγος (ένν. του τεράστιου όγκου) των Αρχείων.

Τό επόμενο κεφάλαιο αποτελεί πράγματι συμβολή στην ανάδειξη του αξιόλογου όμιλτικού και συγγραφικού έργου του π. Ευσεβίου, στο πλαίσιο της ιερατικής του προσφοράς. Προηγείται, εν είδει παρουσί-ασης και αποτίμησης, ή ανάλυση του εν λόγω έργου και των χαρακτηριστικών του από τον Σεβασμιώτατο. Με τον τρόπο αυτό πολύ εύστοχα και εύληπτα παρέχει τη δυνατότητα στους αναγνώστες να γνωρίσουν τό έργο του π. Ευσεβίου. Ακολουθεί ή βιβλιογραφική καταλογογράφηση των έργων του, με πλήρη παράθεση των στοιχείων του καθενός. Συνεπώς, μέσω αυτής ο αναγνώστης διαθέτει τη συνολική εικόνα της εργογραφίας του π. Ευσεβίου. Ακολουθεί ή έκδοση έργων του π. Ευσεβίου. Η επιλογή της έκδοσης των κειμένων αυτών, τα όποια είχαν δημοσιευθεί παλαιότερα αυτότελως, είναι απόλυτως επιτυχής. Καί τουτό διότι οι πρώτες εκδόσεις είναι δυσπρόσιτες στο ευρύ κοινό, ενώ πλέον τα κείμενα βρίσκονται συγκεντρωμένα στον παρόντα τόμο, προσιτά σε κάθε ενδιαφερόμενο. Μέσα από τα κείμενα αυτά, τα όποια έχουν έκδοθεί από τον συγγραφέα με επιστημονική ακρίβεια και συνέπεια, γνωρίζουμε για τον «νοϋ» του π. Ευσεβίου. Επιπλέον, απολαμβάνουμε τον γλαφυρό ρέοντα λόγο του, για τα θέματα πίστης και καθημερινότητας που άπασχολούσαν τους χριστιανούς της εποχής του, για τις άνησυχίες και αναζητήσεις του, για τη θεολογική του κατάρτιση αλλά και για την αγάπη του για τον Χριστό και τον συνάνθρωπο. Έτσι ο Σεβασμιώτατος συγγραφέας μās χαρίζει μέσα και από την έκδοση των κειμένων του π. Ευσεβίου μία προσωπογραφία του απόλυτως έναργή, ολοφώτεινη και διαυγή.

Τό επόμενο κεφάλαιο αποτελεί πολύτιμη εισφορά στην ιστορία της Έκκλησίας της Σκανδιναβίας, κα-

θώς εξιστορεῖται μέσα από τὰ ἔγγραφα καί τή σχετική ἀλληλογραφία ἕνα ἐξαιρετικό γεγονός γιά τήν τοπική Ἐκκλησία, ἡ τελετή Θυρανοιζίων τοῦ Ἡσυχαστηρίου τοῦ Ἀγίου Νικολάου Ρέττιβικ. Καί ἀπό τήν περιγραφή αὐτή διαφαίνεται ἡ προσφορά τοῦ π. Εὐσεβίου.

Τό 5ο κεφάλαιο εἶναι ἀφιερωμένο στή λεγόμενη «πρόσληψη» τῆς παρουσίας, τῆς δράσης καί τῆς προσφοράς τοῦ π. Εὐσεβίου. Συγκεκριμένα, ἀποδελτιώνονται, καί συγκεντρώνονται κείμενα τρίτων προσώπων, τὰ ὅποια ἀναφέρονται στόν ἐν λόγω κληρικό. Γιά τήν ἐπιστήμη τῆς Ἱστορίας, τό ἐπίπεδο αὐτό εἶναι τό δεύτερο οὐσιαστικό στή διαδικασία σκιαγράφησης μιᾶς προσωπικότητας καί τοῦ ἔργου του. Πρῶτο εἶναι τό στάδιο πού περιλαμβάνεται στά πρῶτα κεφάλαια τοῦ τόμου, δηλαδή ἡ καταγραφή μέσα ἀπό τίς ἄμεσες πηγές (ἀρχεδιακό ὑλικό) καί τὰ κείμενα τοῦ ἴδιου τοῦ πρωταγωνιστῆ. Δεύτερο, ἐξίσου σημαντικό, εἶναι αὐτό πού πολύ εὐστοχα ἐπιλέγεται ἀπό τόν συγγραφέα νά καταγραφεῖ, δηλαδή ἡ «γνώμη» τρίτων γιά τό ἐξιστορούμενο καί ἀποτιμώμενο πρόσωπο. Τό στάδιο αὐτό, περισσότερο ἴσως ὑποκειμενικό ἀπό τό πρῶτο, μᾶς παρέχει μιᾶ πιό ὀλοκληρωμένη, σφαιρική εἰκόνα τοῦ π. Εὐσεβίου καί ὅσων σημαντικῶν ἱστορικῶν στιγμῶν γιά τή Μητρόπολη Σοφδίας καί τήν Σκανδιναβία συνδέονται μέ ἐκεῖνον.

Τέλος, στήν ὀλοκληρωμένη παρουσίαση τόσο τῆς προσωπικότητας καί τῆς δράσης τοῦ π. Εὐσεβίου, ὅσο καί τῆς ἱστορίας τῆς Μητροπόλεως Σουηδίας, συμβάλλει τό παράρτημα καί κυρίως τό ἀδημοσίευτο μέχρι σήμερα φωτογραφικό ὑλικό, πού μᾶς παρέχει μέ μοναδικό καί συγκινητικό τρόπο τήν ὀπτική σύνδεση μέ τό πρόσωπο τοῦ π. Εὐσεβίου καί μᾶς ταξιδεύει νοερά στά ἱερά μονοπάτια πού διαμόρφωσε καί περπάτησε ὁ ἴδιος κατά τήν ἐπίγειο ἐν Χριστῷ βιοτή του, ὑπέρ τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας καί τοῦ ποιμνίου της.

Ὁ Ἅγιος Θεός θά ἀνταποδώσει μεγάλη εὐλογία στόν Σεβ. Μητροπολίτη κ. Κλεόπα. Πρῶτα, διότι μέ τήν ἐργασία του αὐτή διδάσκει προβάλλοντας τήν μορφή ἑνός ἁγίου καί φωτεινοῦ ἀνθρώπου σέ ἐποχές δυσκόλες καί δίσεκτες. Καί αὐτό δέν εἶναι μικρό πρᾶγμα. Προβάλλοντας τέτοιες μορφές τῆς Ὁρθοδοξίας διδάσκει, νοθετεῖ, καλλιεργεῖ τήν εὐσέβεια, καθιστᾷ τήν ἱερά ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας καί τήν πορεία της πρὸς τὰ ἔσχατα πάντοτε παρούσα καί ζωοποιό. Ἀπό τήν ἄλλη

πλευρά ἡ ἔκδοσις αὐτή ἀποτελεῖ μιᾶ πολύτιμη, ἐπιστημονικά καί μεθοδολογικά ἄσπρη, συνεισφορά τοῦ Σεβασμιωτάτου στήν ἱστορική καταγραφή τῆς παρουσίας καί τῆς προσφοράς τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας στή Σκανδιναβία, σέ ἐποχές μάλιστα δυσχειμέρους, ὅταν ἡ ἀνθρωπότητα βγαλμένη ἀπό τή δίνη ἑνός Παγκοσμίου Πολέμου, ἀναζητοῦσε τόν βηματισμό καί τόν προσανατολισμό της ἀνάμεσα στόν ἀπάνθρωπο ἀθεϊσμό καί στή φιλάνθρωπο χριστιανική ὁδό.

Κλείνω εὐλαβικά γόνυ καρδιάς στήν ἱερά μνήμη τοῦ πατρός Εὐσεβίου ψελλίζοντας τήν ἰδική του προσευχή:

«Λοιπὸν Σέ ἀκούω, Κύριε.

Μίλα μου, τοῦ λέγει ὁ Χριστός.

Μίλα μου γιά τοὺς φτωχοὺς, πού θέλεις νά ἐλαφρύνῃς τήν κατάστασή τους

- γιά τοὺς ἀδικημένους, πού καταπιέζονται
- γιά τοὺς συκοφαντημένους, πού δέν μποροῦν νά ἀποδείξουν τήν ἀθωότητά τους
- γιά τοὺς ἀρρώστους, πού ὑποφέρουν
- γιά τοὺς κακοὺς, πού θά ἤθελες νά μεταστραφοῦν στό καλό
- γιά τοὺς μοναχικοὺς, πού μαραζώνουν στή μοναξιά τους
- γιά τοὺς ἀπογοητευμένους ἀπὸ τή ζωή
- γιά τοὺς βυθισμένους στό βουρκο τῆς ἁμαρτίας καί περικλεισμένους στή φυλακή τῶν παθῶν τους
- γιά τοὺς ποικίλως ψυχικά ἀρρώστους
- γιά τὰ πρόσωπα, πού κάποτε σέ ἀγαποῦσαν, ἀλλὰ τώρα ἀπομακρύνθηκαν ἀπὸ σένα, ἀλλὰ τόσο πολύ θά ἤθελες νά ξανάρθουν πάλι κοντά σου
- γιά ὅλους, γιά ὅλους καί ὅλα, πού νιώθεις τήν ἀνάγκη νά πῆς θερμόν ἕναν λόγο, ἕνα αἶτημα ἱερό, μιᾶ ἱκεσία ὀλοκάρδια.

Μὴν ξεχνᾷς πὼς ἔχω ὑποσχεθῇ νά ἀκούω κάθε προσευχή, πού ἀναδύεται ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιάς καί πού μέ τὰ φτερά τῆς ἀγάπης μέ ταχύτητα ἀφάνταστα πρὸς μεγάλη ἀπὸ τό πῶς διασχίζει τὰ ἀπειρα ὕψη καί φτάνει μπρὸς στόν οὐράνιο θρόνο μου ὡς εὐάρεστη καί ἱερή προσφορά».

Σήμερα ὁ πατήρ Εὐσέβιος μᾶς προσφέρει ὅλους προσευχητικά στόν θρόνο τοῦ Θεοῦ.

Σᾶς εὐχαριστῶ!

† Ὁ Φαναρίου Ἀγαθάγγελος

Θεμελίωση νέου σχολείου

Στή θεμελίωση ενός ακόμη σχολείου προχώρησε ο Μητροπολίτης Κινσάσας κ. Θεοδόσιος, την Τρίτη 2 Απριλίου. Πρόκειται για τό Σχολείο της Ένορίας της Αγίας Βαρβάρας της Κινσάσας, η οποία ήταν προγραμματισμένη να γίνει από τον Μακαριώτατο Πατριάρχη Αλεξανδρείας και πάσης Αφρικής κ. Θεόδωρο Β΄. Λόγω, όμως, άνειλημμένων υποχρεώσεων, μετέβη στην Αλεξάνδρεια, δίνοντας, όμως, την εulογία του, για τη νέα αυτή ιεραποστολική προσπάθεια της Ίερᾶς Μητροπόλεως Κινσάσας.

Κατά την τελετή της θεμελίωσης παρευρέθηκαν οί Έπαρχιοῦχοι Ἐπίσκοποι Γκόμας κ. Τιμόθεος καί Μπενίν κ. Ἀθανάσιος. Οί πιστοί μέ ένθουσιασμό καί τραγούδια καλωσόρισαν τούς νεοχειροτονηθέντες Ἀρχιερεῖς.

Τόν άγιασμό τῆς θεμελίωσης τέλεσε ὁ Μητροπολίτης, κ. Θεοδόσιος, ὁ ὁποῖος μετέφερε σέ ὅλους τούς τίς πατρικές εὐχές τοῦ Προκαθημένου Μακαριωτά-

του. Ο Μητροπολίτης Κινσάσας κ. Θεοδόσιος, στό σύντομο χαιρετισμό του, τόνισε ιδιαίτέρως τήν ἀξία καί τή σημασία κάθε σχολείου στίς ἐνορίες. Εὐχαρίστησε ἀπό καρδιάς, τόν Ἀρχιεπίσκοπο Μεγάλης Βρετανίας κ. Νικήτα, διότι μέ τήν προτροπή καί παρότρυνσή του εὐρέθησαν οἱ δωρητές, ὥστε νά ἀνεγερθεῖ τό ἐν λόγῳ Σχολεῖο.

Ἐπίσης, ὁ Μητροπολίτης κ. Θεοδόσιος εὐχαρίστησε καί τόν Μητροπολίτη Γουινέας κ. Γεώργιο γιά τήν μεσολάβησή του, προκειμένου νά ὑλοποιηθεῖ τό χροῖνιο αἶτημα τῶν ἐνοριτῶν τῆς Ἁγίας Βαρβάρας.

Ἡ Ἑνορία αὐτή ἀποτελεῖται ἀπό εὐσεβεῖς πιστούς καί ἀπό ἕναν, κατά πάντα ἄριστο Ἱερέα, πού ἐπιτελοῦν θαυμάσιο ἔργο. Ὡστόσο ἡ ἀπουσία τοῦ σχολείου δυσχέραине, ἐν πολλοῖς, τήν ποιμαντική διακονία τῆς Ἑνορίας.

Τέλος, ὁ Μητροπολίτης κ. Θεοδόσιος παρακάλεσε τόν Ἐφημέριο τοῦ Ναοῦ πάντοτε στήν ἱερά προσκομιδή, νά μνημονεύει τά ὀνόματα, τῶν ὡς ἄνω Ἀρχιερέων, γιά τή μεγάλη τους προσφορά, ἐνῶ ἡ τελετή περατώθηκε ψάλλοντας ὅλοι μαζί, ἐν ἐνί στόματι καί μιᾷ καρδίᾳ, τή φήμη τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας.

Ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη Κινσάσας

Ίεραποστολική ἐκδήλωση στήν Κατερίνη

Μέ την εὐκαιρία ἐορτασμοῦ τῆς ἑβδομάδας Ἑξωτερικῆς Ίεραποστολῆς, ἡ Ἱερά Μητρόπολη Κίτρους, Κατερίνης καί Πλαταμῶνος πραγματοποίησε πέντε ἐπίκαιρες ἐκδηλώσεις ἀπὸ τὴν Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἡ τελευταία ἐκδήλωση ἔλαβε χώρα τὸ Σάββατο 6 Ἀπριλίου στήν Αἴθουσα τῆς ΓΕΧΑ Κατερίνης, τὴν ὁποία παρακολούθησαν νέοι καὶ νέες, μέλη τῶν Φοιτητικῶν καὶ Νεανικῶν Συνάξεων.

Ἡ ἱεραποστολικὴ ἐκδήλωση περιλάμβανε μικρὸ ντοκιμαντέρ πού προετοίμασαν οἱ συνεργάτες τῆς Ἱεραποστολικῆς Στέγης «Ἅγιος Διονύσιος ἐν Ὀλύμπῳ», σχετικὸ μὲ τὸ ἱεραποστολικὸ ἔργο στήν Τανζανία καὶ ἰδιαίτερα στήν Ἱερά Ἐπισκοπὴ Ἀρούσας.

Στὴ συνέχεια ἀκολούθησαν δύο βιωματικὲς παρουσιάσεις. Ἡ πρώτη ἐγίνε ἀπὸ τὸν ἐθελοντὴ Ἱεραπόστολο κ. Βασίλη Κυπαρίσση, ὁ ὁποῖος μετέφερε στὸ ἀκροατήριό τὴν ἱεραποστολικὴν ἐμπειρίαν του ἀπὸ τὴν Κεντρικὴ Τανζανία. Ἡ δευτέρα ἐγίνε ἀπὸ τὸν Ἀρχιμανδρίτη κ. Χρυσόστομο Kaluanga Mulala, Ἡγούμενο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγίου Ἀθανασίου Ἀθωνίτου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κινσάσας Κονγκό.

Ἡ ἐκδήλωση ὁλοκληρώθηκε μὲ τὴν παρέμβαση τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτη Κίτρους κ. Γεωργίου, ὁ ὁποῖος εὐχαρίστησε τοὺς συντελεστές καὶ τόνισε τὴ σημασία καὶ ἀξία τῆς Ίεραποστολῆς γιὰ τὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας.

*Ἀπὸ τὴν Ἱερά Μητρόπολη Κίτρους,
Κατερίνης καί Πλαταμῶνος*

Χειροτονία Ίερέα στην Τανζανία

Μέ απλότητα, αλλά και έκκλησιαστική λαμπρότητα καί μέ τις εὐχές καί εὐλογίες τοῦ Μακαριωτάτου Πάπα καί Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καί πάσης Ἀφρικῆς κ. Θεόδωρου Β΄, ὁ Διάκονος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως π. Πασχάλιος Mayuma χειροτονήθηκε Πρεσβύτερος ἀπό τόν Σεβ. Μητροπολίτη Εἰρηνουπόλεως κ. Δημήτριο. Ἀξίζει νά σημειώσουμε ὅτι ὁ π. Πασχάλιος εἶναι ὁ πρῶτος Ἱερέας ἀπό τήν φυλή Οὐλουγκούλου, στήν περιοχή Kimamba - Kilosa, ὅπου παλαιότερα (πρό 50 ἐτῶν) ζοῦσαν τουλάχιστον 500 ἑλληνικές οἰκογένειες.

Τό Μυστήριο τελέσθηκε στόν Ἱερό Ναό τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης καί τῶν Ἁγίων Ἀρσενίου καί Παΐσιου Morogoro, ὅπου ὁ Σεβασμιώτατος, εὐχαρίστησε ἰδιαίτερως τόν Πατριάρχη κ. Θεόδωρο γιά τήν ἀγάπη του γιά τό ἱεραποστολικό ἔργο τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς καί τήν εὐλογία τῆς χειροτονίας, ἀλλά καί τόν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπο Θυατείρων κ. Νικήτα τόσο γιά τήν ποικίλη προσφορά του στήν Ἱεραποστολή τῆς Τανζανίας, ὅσο καί ἐνθουσιώμενος εὐγνωμόνως τήν ἐπέτειο τῶν 25 ἐτῶν ἀπό τῆς χειροτονίας του εἰς Πρεσβύτερο στίς Ἰνδίες ἀπό τόν ἴδιο.

Τήν Κυριακάτικη θεία Λειτουργία παρακολούθησαν μέ ὑποδειγματική τάξη ἑκατοντάδες ἰθαγενεῖς Ὀρθόδοξοι, ἀνάμεσά τους δεκάδες νεοφώτιστοι ἀπό τήν ἐνορία τῆς Ἁγίας Εἰρήνης Mvumi, ὅπου καί θά ὑπηρετήσῃ ὁ νεοχειροτονηθείς, ἀλλά καί πάρα πολλοί ἰθαγενεῖς ἀπό τήν φυλή τῶν Οὐλουγκούλου, οἱ ὁποῖοι

μετά τήν πανηγυρική «Τράπεζα Ἀγάπης», προσφορά τῶν ἀδελφῶν Λεσπουρίδη ἀπό τό Russelsheim τῆς Γερμανίας στή μνήμη τῶν γονέων τους Λαζάρου καί Χαρικλείας, πανηγύρισαν καί συνεχάρησαν μέ τό δικό τους παραδοσιακό ἀφρικανικό τρόπο τόν Ἱερέα ἀπό τήν φυλή τους.

Ὁ π. Πασχάλιος θά εἶναι ὑπεύθυνος τῆς Ἱεραποστολῆς γιά τίς τέσσερις νέες ἐνορίες, στήν περιοχή πρὸς τήν διοικητική πρωτεύουσα τῆς Τανζανίας Dodoma, ὅπου ἤδη ἔχουν κτιστεῖ τά τελευταῖα ἑξὶ ἐτη δύο νέοι Ἱεροί Ναοί.

Ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη Εἰρηνουπόλεως

Προσαρμογή Ἐνσωμάτωση Σάρκωση

Η ιεραποστολική ἀρχή τῆς «προσαρμογῆς» ὡς ὅρος, ὑπό τὴν ἔννοια τῆς πλήρους καὶ οὐσιαστικῆς ἀποδοχῆς τοῦ τρόπου ζωῆς τῶν ἰθαγενῶν, ὅπως συνήθως ἐρμηνεύεται, ἴσως δὲν ἀνταποκρίνεται ἀπόλυτα στὴν θεολογία τῆς Ὁρθόδοξης Ἱεραποστολῆς καὶ γι' αὐτό τὸν λόγο δὲν βοηθᾷ ὅποιον ἀποφασίσει νὰ ἐργαστεῖ στό ἔργο διάδοσης τῆς ὀρθόδοξης μαρτυρίας σέ περιβάλλοντα μὴ ὀρθόδοξα.

Τό ρῆμα προσαρμόζω, ἀπό τό ὅποιο προέρχεται τό οὐσιαστικό προσαρμογή, καί ἰδιαιτέρως στὴν παθητική του φωνή ἔχει καί τὴν ἔννοια τοῦ προσαρμόζομαι ὄχι μόνον ἐκούσια, ἀλλὰ καί ἀκούσια, ἀναγκαστικά ἢ συγκαταβατικά μέ κάποια κατάσταση. Συχνά πυκνά ἀκούγεται ἀπό ἀνθρώπους πού ἐργάζονται σέ ιεραποστολικά κλιμάκια: «Πρέπει νὰ προσαρμοστοῦμε. Δέν ἔχουμε ἄλλη ἐπιλογή. Ὅχι ὅπως ἤξερες ἀλλὰ ὅπως βρῆκες, κατὰ τὴν λαϊκή ρῆση. Δέν μπορούμε νὰ κάνουμε κι ἄλλιῶς». Αὐτοῦ τοῦ εἶδους ἡ προσαρμογή δέν συμβαδίζει, νομίζουμε, μέ τὴν ἐρμηνεία τῆς «προσαρμογῆς» ὡς πρόσληψη καί σάρκωση. Γιατί ὅ,τι γίνεται μέ «πρέπει» καί ὄχι ἀπό «θεῖο ἔρωτα» εἶναι ψεύτικο. Ὅταν προσαρμόζομαι μέ τὸν τρόπο ζωῆς τοῦ ἄλλου γιατί «πρέπει», ὅταν ἀποδέχομαι συγκαταβατικά ἢ ἀνέχομαι τὸν ἄλλο γιατί «πρέπει», τότε δέν εἶναι δυνατόν νὰ δημιουργήσω μαζί του σχέση ἰσοτιμίας. Τό παράδειγμα μᾶς τό ἔδωσε ὁ ἴδιος ὁ Χριστός προσλαμβάνοντας ἀπό ἄπειρη ἀγάπη τὴν ἀνθρώπινη φύση, γενόμενος ἰσότημα τόσο Ἄνθρωπος ὅσο ἦταν καί Θεός.

Ἐχει παρατηρηθεῖ ὅτι μπορεῖ κάποιος, ξεκινώντας ἀπό ἀγαθὴ προαίρεση, νὰ ἔχει προσαρμοστεῖ ἀποδεχόμενος ὀρισμένα στοιχεῖα τῆς ζωῆς τῶν ἰθαγενῶν τοῦ χώρου τῆς διακονίας του, ἀλλὰ αὐτό δέν σημαίνει ὅτι ἔχει καταλάβει καί ἔχει ἀποδεχθεῖ οὐσιαστικά τίς πνευματικές, πολιτιστικές καί κοινωνικές τους ἰδιαιτερότητες.

Ἄς μᾶς ἐπιτραπεῖ ἓνα παράδειγμα. Ἐρχεται π.χ. ἓνας δυτικός στὴν Κορέα. Μαθαίνει νὰ τρώει μέ τὰ ξυλάκια (chopsticks)· συνηθίζει τό κιμτσὶ καί τό μπάπ, δηλαδή τὰ βασικά στοιχεῖα τοῦ καθημε-

ρινοῦ κορεατικοῦ φαγητοῦ πρωί, μεσημέρι, βράδυ· ἀκολουθεῖ τήν συνήθεια τῶν Κορεατῶν νά εἰσέρχεται ἀνυπόδητος σέ ὁποιαδήποτε οἰκία, σέ παραδοσιακό ἐστιατόριο καί ἄλλους χώρους· ἀντικαθιστᾷ τήν χειραψία μέ τήν ἀσιατική ὑπόκλιση καί ξεχνάει τό χαιρετιστήριο φίλημα, πού οἱ ἄνθρωποι ἔδιναν καί ἔπαιρναν στήν πατρίδα του· δίνει κάτι στόν ἄλλον ἢ παίρνει κάτι ἀπό τόν ἄλλο μέ προεκτεταμένα καί τά δύο χέρια, ἢ μέ τό δεξιό χέρι ἐκτεταμένο καί τό ἀριστερό ἀκουμπισμένο στόν καρπό τοῦ ἀριστεροῦ, διότι αὐτό σημαίνει σεβασμό καί ταπεινότητα· κερνάει νερό ἢ ποτό τοῦς συνδαιτημένους του, ἀλλά ποτέ δέν βάζει ὁ ἴδιος στό δικό του ποτήρι γιατί ἔτσι δέν δίνει τήν εὐκαιρία σ' αὐτόν πού βρίσκεται πλησίον του νά τοῦ ἐκφράσει ἐκ μέρους καί τῶν ἄλλων τήν ἐκτίμησή τους· ἔχει ἀρχίσει νά μαθαίνει καί νά μιλάει τήν γλῶσσα τους...¹ Ὅμως, αὐτά καί πολλά ἄλλα δέν σημαίνουν, στίς περισσότερες τῶν περιπτώσεων, ὅτι ἔχει κατανοήσει πλήρως τήν νοοτροπία τῶν ντόπιων ἢ ὅτι τοῦς ἔχει ἀποδεχθεῖ ἐσώψυχα. Αὐτό μπορεῖς νά τό καταλάβεις εὐκολα σέ μία συζήτηση ἢ σέ μία παρεξήγηση μεταξύ γηγενῶν καί ξένων, γιατί τότε μπορεῖς νά διαπιστώσεις καλύτερα τό μέγα χάσμα πού ὑφίσταται μεταξύ τους.

Παρόμοιο φαινόμενο μπορεῖς νά συναντήσεις, βεβαίως, καί σέ μετανάστες πού ἐνῶ ζοῦν πολλές δεκαετίες μακριά ἀπό τήν πατρίδα τους, ἐντούτοις παραμένουν ἀπροσάρμοστοι καί γι' αὐτό δέν καταλαβαίνουν τοῦς γηγενεῖς. Ὅταν ἓνας ξένος π.χ. μένει γιά μεγάλο χρονικό διάστημα στήν Ἑλλάδα καί «ξετρελαίνεται» μέ τά ἑλληνικά φαγητά ἢ μέ τήν ἑλληνική μουσική, ἢ ἔμαθε νά χορεύει συρτάκι καί νά πίνει οὔζο, αὐτό δέν σημαίνει ὅτι ἔχει καταλάβει τί σημαίνει π.χ. «ἑλληνικό φιλότιμο» ἢ «ἑλληνική

1. Θεωροῦμε ἀναγκαῖο νά τονίσουμε στό σημεῖο αὐτό ὅτι «γλῶσσα» δέν σημαίνει ἀπλά καί μόνον νά μάθει ὁ διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου νά μιλάει καί νά χρησιμοποιεῖ τήν μητρική γλῶσσα τοῦ συνομιλητῆ του ἰθαγενοῦς, ἀλλά κάτι βαθύτερο. Σημαίνει νά μάθει νά ἐπικοινωνεῖ οὐσιαστικά μαζί του, νά προσπαθεῖ νά καταλάβει τήν σκέψη του, τήν νοοτροπία του, τόν προβληματισμό του καί τίς ἀγωνίες του, διαφορετικά θά ἐξακολουθεῖ νά μιλάει διαφορετική «γλῶσσα», γι' αὐτό καί δέν θά συνεννοηθοῦν ποτέ.

νοοτροπία» σέ θέματα θρησκείας καί πολιτισμοῦ.

Συναφῆ μέ τά παραπάνω εἶναι καί ὅσα μπορεῖ νά συμβαίνουν ὄχι μόνον μέ τοῦς εὐαγγελιστές κατὰ τήν διακονία τους, ἀλλά καί μέ τοῦς εὐαγγελιζομένους κατὰ τήν προσέλευσή τους στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Προσέρχονται πολλές φορές ἄνθρωποι ζητώντας νά ἀσπασθοῦν τήν Ὁρθοδοξία καί, ἐπειδή ἀπό τό διαδίκτυο ἔχουν πάρει κάποιες στοιχειώδεις πληροφορίες γιά τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, πιστεύουν ὅτι ἔχουν ἤδη καταλάβει τά πάντα. Χαρακτηριστικό αὐτῆς τῆς ἐπιπόλαιας καί ἐπιδερμικῆς γνώσης περί Ὁρθοδοξίας εἶναι καί τό γεγονός ὅτι ὀρισμένοι ἐξ αὐτῶν δέν ἔχουν διάθεση νά συμμετάσχουν στίς τάξεις τῶν κατηχουμένων, γιατί ... τά «ξέρουν ὅλα»! Ἐπειδή, δηλαδή, προσαρμόστηκαν μέ ὀρισμένες ἐξωτερικές ὀρθόδοξες παραδόσεις, ὅπως π.χ. νά κάνουν τόν σταυρό τους καί μετάνοιες κατὰ τόν ὀρθόδοξο τρόπο, νά κρατοῦν κομποσκοῖνι καί νά ἔχουν εἰκόνες, μέ προθυμία κάνουν τόν «δάσκαλο» σέ ἄλλους καί ζητοῦν ἐπίμονα νά βαπτιστοῦν σύντομα. Τά ἐξωτερικά στοιχεῖα, πού προαναφέραμε, εὐκολα τά ἀφομοιώνουν. Δέν εἶναι, ὅμως, διατεθειμένοι νά προσαρμόσουν μέ ὑπακοή τό θέλημά τους στό θέλημα τῆς Ἐκκλησίας. Τέτοιοι «τύποι», ἐάν δέν ἀλλάξουν νοοτροπία, δέν θά πρέπει ποτέ νά βαπτίζονται, γιατί ἀπλούστατα ποτέ δέν θά γίνουν σωστοί Ὁρθόδοξοι. Θά ἔχουν μέν λάβει τό ὀρθόδοξο βάπτισμα, ἀλλά θά συνεχίσουν νά ζοῦν ὡς μή Ὁρθόδοξοι. Ἡ προσαρμογή τους μέ ἐξωτερικά μόνον στοιχεῖα δέν σημαίνει, ἐπ' οὐδενί λόγῳ, ὅτι ἔχουν κατανοήσει τήν οὐσία τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἀντίθετα πολλές φορές ἔχουν μία μπερδεμένη καί παρεξηγημένη ἀντίληψη περί Ὁρθοδοξίας μέ συγκρητιστικά στοιχεῖα. Καί ἐπειδή μέ ζῆλο νεοφώτιστου τολμοῦν, συνήθως οἱ νεώτεροι ἐξ αὐτῶν, νά δημιουργοῦν ἠλεκτρονικά blogs καί νά ἀπαντοῦν σέ ἐρωτήσεις περί Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στό κοινό, καταντοῦν τελικά λίαν ἐπικίνδυνοι!

* * *

Μετά τά ὅσα προηγήθηκαν θά καταθέσουμε, πρὸς κρίση ἀπό τοῦς εἰδικούς, μία πρόταση σέ ἐπίπεδο ὀρολογίας, ἱκανῆς νά ἀποδίδει ἀκριβέστερα, ὅπως νομίζουμε, τό στίγμα τῆς ὀρθόδοξης μεθοδολογίας καί διακονίας στό ἱεραποστολικό γίγνεσθαι, γιατί ἔχει παρατηρηθεῖ ὅτι στόν προφορικό καί γραπτό λόγο

συνήθως ἐναλλάσσονται οἱ ὅροι *προσαρμογή*, *ένσωμάτωση*, *σάρκωση* σάν νά εἶναι ἐννοιολογικά ταυτόσημοι. Φρονοῦμε, ὅμως, ὅτι αὐτό δέν εἶναι ὀρθό. Ἡ πρότασή μας εἶναι ἡ ἑξῆς:

Ἡ ἀρχή τῆς «προσαρμογῆς» νά ἀφορᾷ στό πρῶτο στάδιο. Μέ τόν ὅρο προσαρμογή ἐννοοῦμε τήν διατροφική, κλιματολογική, γλωσσική καί πολιτιστική προσαρμογή. Ἡ προσαρμογή αὐτοῦ τοῦ εἵδους εἶναι ἀπαραίτητο στοιχεῖο γιά τό πρῶτο ξεκίνημα, καί ἔχει νά κάνει μέ τήν ἐπιβίωση τοῦ ἐργάτη τοῦ Εὐαγγελίου, τήν ὁμαλή προσαρμογή του στό νέο περιβάλλον καί τήν δημιουργία καλῆς εἰκόνας πρὸς τοὺς γηγενεῖς ἐπειδὴ προσπαθεῖ νά σέβεται τόν τόπο τους, στόν ὁποῖο ἦρθε νά διακονήσῃ. Ἐπίσης αὐτό ἀπαλλάσσει τόν ἀρχάριο διάκονο τοῦ Εὐαγγελίου ἀπό τήν ψευδαίσθηση ὅτι ἔχει ἤδη «προσαρμοστεῖ σέ ὅλα» στόν νέο χῶρο τῆς διακονίας του, καί τόν βοηθᾷ νά καταλάβῃ ὅτι ἔχει ἀκόμη πολύ δρόμο νά διανύσῃ μέχρι τήν τελική «σάρκωσή» του.

Ἡ ἀρχή τῆς «ένσωμάτωσης» νά εἶναι τό δεύτερο στάδιο. Μέ τόν ὅρο ἐνσωμάτωση ἐννοοῦμε τήν προσπάθεια τοῦ ἐργάτη τοῦ Εὐαγγελίου πρῶτον, νά ἐνσωματωθεῖ στήν κοινωνία τῶν ἱθαγενῶν, νά νιώθῃ οἰκεῖα μέ τά πρόσωπα καί τά πράγματα τοῦ περιβάλλοντος στό ὁποῖο ζεῖ καί κινεῖται. Νά ἀγαπήσῃ τήν χώρα καί τοὺς ἀνθρώπους της, ὥστε νά φθάσῃ αὐθόρμητα νά «κλαίει μετὰ κλαιόντων καί νά χαίρει μετὰ χαιρόντων» (πρβλ. Ρωμ. 12,15). Καί δεύτερον, νά ἐνσωματώσῃ στή διακονία του, ὅσο τοῦτο εἶναι δυνατόν, τίς θρησκευτικές καί πολιτιστικές ἰδιαιτερότητες τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς ὁποίους ἔχει ἀποσταλεῖ νά κηρύξῃ τό Εὐαγγέλιο. Ἐδῶ ὀφείλουμε νά προσθέσουμε ὅτι ἡ πρόσληψη τῆς ζωῆς καί τῆς ταυτότητας τῶν ἱθαγενῶν δέν πρέπει νά γίνεται ἀπροϋπόθετα, ἀλλά μέ διάκριση γιά νά μήν ἀλλοιωθεῖ τό Ὅρθόδοξο δόγμα καί ἥθος. Ὁ ἐμπολιτισμός (= inculturation) τῆς Ὁρθοδοξίας εἶναι θέμα μεγίστης σημασίας, τό ὁποῖο ὅμως δέν μπορεῖ νά γίνῃ ἀπερίσκεπτα καί συγκρητιστικά. Ὅτιδήποτε ἔρχεται σέ πραγματική ἀντίθεση μέ τήν διδασκαλία τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας θά πρέπει μέ διακριτικό τρόπο νά ἀπορρίπτεται. Ὁ Χριστός προσέλαβε ὁλόκληρη τήν ἀνθρώπινη φύση ἐκτός τῆς ἁμαρτίας. Τό ἴδιο καί ὁ διάκονος τοῦ Χριστοῦ ὀφείλει νά προσλάβῃ καί νά

ἐνσωματώσῃ τά πάντα ἐκτός ἐκείνων τῶν στοιχείων πού ἀντίκεινται στήν διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἡ ἀρχή τῆς «σάρκωσης» θά εἶναι τό τρίτο στάδιο. Κατά τό τελικό αὐτό στάδιο, τό ὁποῖο εἶναι καί τό δυσκολότερο, ὁ διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου θά πορεύεται σιγά σιγά πρὸς τό ἰδεατό ὀρθόδοξο ἱεραποστολικό ἰδεῶδες.

Ὅταν γίνεται λόγος γιά σάρκωση στό ἔργο διάδοσης τῆς Ὁρθόδοξης μαρτυρίας, ἀναφέρονται συνήθως ἐκφράσεις ὅπως: ἡ σάρκωση τοῦ Λόγου, ἡ σάρκωση τοῦ Εὐαγγελίου, ἡ σάρκωση τοῦ κηρύγματος, ἡ σάρκωση τοῦ πολιτισμοῦ κ.λπ. Ὅμως σπανιότερα γίνεται λόγος γιά τήν «σάρκωση» τοῦ ἴδιου τοῦ εὐαγγελιστοῦ. Γιά νά ἐπιτευχθεῖ ἡ σάρκωση τοῦ Εὐαγγελίου στους ἄλλους, πρέπει πρῶτα καί κύρια νά «σαρκωθεῖ» ὁ ἴδιος ὁ ἐργάτης τοῦ Εὐαγγελίου. Ὅπως ἔγινε μέ τήν Σάρκωση τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ, στήν ὁποία θεμελιώνεται θεολογικά ὁλόκληρο τό ἔργο τῆς ὀρθόδοξης μαρτυρίας στά ἔθνη.

Ὁ Θεός μέ τήν Σάρκωσή Του ἄδειασε οὐσιαστικά ἀπό τήν ὑπαρξή Του παραμένοντας Θεός, προκειμένου νά προσλάβῃ τήν ἀνθρώπινη φύση, δηλαδή αὐτό τό «ἄλλο», αὐτό τό τελείως «διαφορετικό» πού δέν ἦταν.

Ὅπως ὁ Χριστός σαρκώθηκε γιά τήν σωτηρία τοῦ σύμπαντος κόσμου, ἔτσι καί ὁ ἀπόστολος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ πρέπει νά σαρκωθεῖ γιά τήν σωτηρία τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς ὁποίους ἀπεστάλη, ἔτσι ὥστε νά εὐαγγελίζεται θεάρεστα «ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τό σωτήριον αὐτοῦ» (Ψαλμ. 95,2). Μέ τήν σάρκωσή του θά συνεχίζεται στήν ἐποχή του τό θαῦμα τῆς θείας Ἐνανθρώπησης στήν καθημερινότητα τῶν ἀνθρώπων τοῦ τόπου τῆς διακονίας του. Αὐτό σημαίνει στήν πράξη ὅτι ὁ διάκονος τοῦ Θεοῦ θά γίνῃ ὄχι σάν τοὺς γηγενεῖς, ἀλλά ἓνα μέ τοὺς γηγενεῖς.

Θά γίνῃ «σάρξ ἐκ τῆς σαρκός» τους. Θά γίνῃ κατὰ τήν Παύλεια ὁμολογία «τοῖς πᾶσι τά πάντα ἵνα πάντως τινάς σώσῃ» (πρβλ. Α΄ Κορ. 9,22), μέ μοναδικό σκοπό νά τοὺς βοηθήσῃ νά κατανοήσουν τό ἀληθινό πνεῦμα τῆς Ὁρθοδοξίας καί νά βιώσουν τήν ἀναγεννητική καί μεταμορφωτική δύναμή της στό «εἶναι» τους. Ἡ Ὁρθόδοξη πίστη νά ἀλλοιώσῃ τήν ὑπαρξή τους· νά ὀρθοδοξοποιήσῃ τήν ζωή τους.

Ὁ ἔργατης τοῦ Εὐαγγελίου ὅταν, μετά ἀπό μακροχρόνιους κόπους καί θυσίες γιά τήν προσωπική του σάρκωση, «ἀλλοιωθεῖ» ἀπό τήν «καλήν ἀλλοίωσιν»², θά νιώθει τόν ὅποιοδήποτε ξένο δικό του ἄνθρωπο, γιατί θά τόν παραδίδει κάθε στιγμή μέσα στόν ὠκεανό τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἀλλοιώνει, ὡς γνωστόν, ὅλο τό φύραμα. Μόνον διά τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ καταξιώνεται καί ἡ παράδοση τῶν ξένων.

Ὁ Ἀπόστολος τοῦ Θεοῦ πορεύεται σάν ξένος πρὸς τοὺς ξένους, ἀλλά εἶναι οἰκεῖος μέ ὅλους ἐκ τῶν προτέρων. Ἐρχεται εἰς τὰ ἴδια ὅταν εἶναι στά ξένα! Ἡ Ἐκκλησία ἔχει φύσει οἰκουμενικές διαστάσεις: εἶναι μία, καί μέσα στό Σῶμα της χωροῦν ΟΛΟΙ, χωρίς ἐξαιρέσεις, ἰσότημα.

Ὁ Χριστός ὅταν σαρκώθηκε ἦταν, ὡς γνωστόν, τέλειος Θεός. Καταδέχτηκε νά γίνει «γιά ἓνα χρονικό διάστημα κατώτερος ἀπ' τοὺς ἀγγέλους» (Εβρ. 2,9). Ἐγίνε τέλειος Ἄνθρωπος. Ὅχι μόνον ὅμοιος καί ἰσότημος μέ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλά καί κάτι περισσότερο· κατώτερος ἀπό ὅλους! Ἦρθε ὡς δοῦλος: «ἐαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβὼν» (Φιλίπ. 2,7). Ἦρθε ὡς σκώληξ: «ἐγὼ δέ εἰμι σκώληξ καί οὐκ ἄνθρωπος, ὄνειδος ἀνθρώπων καί ἐξουθένημα λαοῦ» (Ψαλμ. 21,7).

Ἐνα ὑπέροχο πατερικό κείμενο, σέ μετάφραση δική μας, πού ἀποδίδεται στόν Μέγα Ἀθανάσιο(;) ³

2. Βλ. Γρηγορίου Θεολόγου, *Εἰς τὴν Καινὴν Κυριακὴν*, Λόγος 44, PG 36,616.

3. Ἀγίου Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου (,), *Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας. Ἑτεροι τινες ἐρωτήσεις*, PG 28: 792C-796A:

Ἐρώτησις κ'. Ἰδοὺ ταῦτα πάντα, θεοεἶκελε Πάτερ, ἀρμολογούντος ἡμῶν ἐδίδαξας. Ἀξιού μὲν σε δέ, ἵνα καί τοῦτο ἡμῶν ἐρμηνεύσης τό ἀπορούμενον, διὰ τί οὐκ ἐδίδαξεν ἡ θεότης μόνον τὸν ἄνθρωπον, καί ἔσωσεν αὐτὸν ἄνεν σαρκός; τί γάρ ἤθελε τοῦ φορέσαι τὴν σάρκα;

Ἀπόκρισις: Ὡς περὶ γὰρ ὁ ἀλιεύς, βουλόμενος κυνηγεῖσαι ἰχθύν, οὐ γυμνὸν τό ἀγκιστρον βάλλει εἰς τὴν θάλασσαν, ἀλλ' ἐνδύει ἐξωθεν σκώληκα δόλῳ τό ἀγκιστρον, καί οὕτω ῥίπτει αὐτό εἰς τὴν θάλασσαν, ἐνδεδυμένον τὸν σκώληκα· ὁ δέ ἰχθύς, θεωρῶν τὸν σκώληκα μόνον, καί μὴ γινώσκων, ὅτι σκώληξ μέσον ἐκείνου ἔχει τό ἀγκιστρον, ἀλλὰ νομίζων δίχα ἀγκίστρου τὸν σκώληκα εἶναι μονώτατον, πλανώμενος ὑπὸ τοῦ ἀγκίστρου κρατεῖται· οὕτω καί ὁ Χριστός ἐποίησε. Βουλῆθε γὰρ κυνηγεῖσαι τὸν ἐν τοῖς ἀπείροις ὕδασι τῆς ἀβύσσου ἐμφωλευόμενον ἰοβόλον ἰχθύν, ἢ μᾶλλον μέγαν δράκοντα τὸν διάβολον, οὐ γυμνῇ τῇ θεότητι αὐτοῦ τῷ δια-

θὰ μᾶς βοηθήσει νά καταλάβουμε καλύτερα τὰ προλεχθέντα:

Ἐρώτηση:

Ὅλα αὐτά μᾶς τὰ δίδαξες καλά, ἀγιώτατε Πάτερ. Σέ παρακαλοῦμε ἐπίσης νά μᾶς ἐρμηνεύσεις τὴν ἐξῆς ἀπορία μας: γιατί δὲν δίδαξε τὸν ἄνθρωπο μόνη ἡ θεότητα τοῦ Χριστοῦ καί δὲν τὸν ἔσωσε χωρίς τὴν σάρκωσή Του; Γιατί ἔπρεπε νά φορέσει τὴν ἀνθρώπινη φύση;

Ἀπόκριση:

Διότι ὅπως ὁ ψαράς, θέλοντας νά πιάσει ἓνα ψάρι, δὲν ρίχνει γυμνὸ τό ἀγκίστρι στὴν θάλασσα, ἀλλὰ τοποθετεῖ ἐξωτερικά, μέ δόλιο τρόπο, τό σκουλήκι (τό δόλωμα) στό ἀγκίστρι, καί ἔτσι τό ρίχνει στὴ θάλασσα καλυμμένο μέ τό σκουλήκι μαζὶ· τό

βόλῳ προσέφερε, ἀλλὰ δόλῳ τὸν σκώληκα τὴν παναγίαν αὐτοῦ σάρκα, ἣν ἐκ τῆς Ἀειπαρθένου Μαρίας, τῆς παναγιωτάτης γῆς, δίχα φυρμού ἐνεδύσατο, κατὰ τὸν φάσκοντα θεῖον Δαβίδ· «Εγὼ εἰμι σκώληξ καί οὐκ ἄνθρωπος», ἐκάλυψε τό ἱερώτατον ἀγκιστρον τὸν κοσμοσωτήριον αὐτοῦ σταυρόν, ἐν αὐτῷ προσπαγεῖς, καί δι' αὐτοῦ λαθεῖν βουλῆθε τὴν ἑαυτοῦ θεότητα, ὅφ' οὐ πλανηθεῖς ὁ ἰοβόλος καί ὀφιοδῆκτης οὗτος ἰχθύς, ὁ μέγας δράκων διάβολος, ὁ τοῦ παραδείσου ἐξώσας καί θανατώσας τὸν ἄνθρωπον, νικηθεῖς ἀπώλετο. Ὡστε ἡ μὲν θεότης εἰς τύπον τοῦ ἀγκίστρου ἐστίν, ἡ δὲ ἀνθρωπότης εἰς τύπον τοῦ σκώληκος. Θεωρήσας οὖν ὁ διάβολος ἐξωθεν τό ἀνθρώπινον καί μὴ νοήσας τὴν ἐν αὐτῷ ἔσωθεν ἐγκεκρυμμένην θεότητα, ἐπλανήθη καί προσελθὼν τῇ ἀνθρωπότητι, ἐκρατήθη ὑπὸ τοῦ ἀνεϊκάστου καί ἀκατανικήτου ἀγκίστρου τῆς θεότητος· καί οὕτως ἐνίκηθη ὁ μέγας δράκων διάβολος. Διὰ τοῦτο οὐκ ἤλθεν ὁ Υἱός καί Λόγος τοῦ Θεοῦ γυμνῇ τῇ αὐτοῦ θεότητι κυνηγεῖσαι τὸν διάβολον, ἀλλ' ἐφόρεσε τὴν σάρκα, καί οὕτως εἰσῆλθε. Καί αὕτη ἐστίν ἡ αἰτία τοῦ γενέσθαι τὴν σάρκωσιν. Καί ὥσπερ αὐτός ὁ διάβολος, βουλῆθε πότε πλανῆσαι τὸν ἄνθρωπον, καί τοῦ παραδείσου ἐκβαλεῖν, οὐ προσῆλθε τῇ Εὐᾷ γυμνῇ τῇ ἑαυτοῦ διαβολότητι, ἀλλ' ἐφόρεσε σάρκα τὸν ὄφιν, καί διὰ τοῦ σαρκοφόρου ὄφως τὴν Εὐὰν ἐπλάνησε. Καί ὁ μὲν ὄφιν ἐφαίνετο, ὁ δὲ διάβολος οὐκ ἐφαίνετο. Καί διὰ τοῦ φαινομένου ὄφως ἐνήργει ὁ ἀθεώρητος ὄφιν διάβολος. Δύο γάρ φύσεις ἐν ἐνὶ προσώπῳ ἀπῆγον τότε ἐπὶ τῶν προπατόρων τὴν ἐκπτώσιν. Καί ὥσπερ τότε διαβολότης καί ὀφίτης δύο φύσεις ἐν ἐνὶ προσώπῳ ἠνώθησαν, καί ἡ μὲν μία φύσις, ἦγον ἡ ὀφίτης ἐφαίνετο, ἡ δὲ ἕτέρα, ἦτοι ἡ διαβολότης, οὐκ ἐφαίνετο, καί ἐξέβαλε τὸν ἄνθρωπον ἐκ τοῦ παραδείσου· οὕτως καί ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ δύο φύσεις εἰς ἓν πρόσωπον θεότης καί ἀνθρωπότης ἠνώθησαν· καί ἡ μὲν ἀνθρωπότης ἐφαίνετο, ἡ δὲ θεότης οὐκ ἐφαίνετο, καί διὰ τῆς φαινομένης ἀνθρωπότητος ἡ θεότης ἐνήργει ἡ ἀθεώρητος, καί τὸν ἐκ τοῦ παραδείσου πάλαι ἐξορισθέντα ἄνθρωπον, αἱ καλάι δύο φύσεις αὗται, ἡ θεότης φημί καί ἀνθρωπότης, εἰς αὐτὸν πάλιν καί νῦν ἐνέβαλον. Καί αὕτη ἐστίν ἡ αἰτία, δι' ἧς ὁ Θεός ἐσαρκώθη καί ἐγένετο ἄνθρωπος· ὅτι αὐτῷ πρέπει δόξα εἰς ἀπεράντους αἰῶνας. Ἀμήν.

δέ ψάρι βλέποντας μόνο τό σκουλήκι, καί μή γνωρίζοντας ὅτι τό σκουλήκι ἔχει ἐσωτερικά τό ἀγκίστρι, ἀλλά νομίζει ὅτι τό σκουλήκι εἶναι χωρίς τό ἀγκίστρι, ἐξαπατῶμενο συλλαμβάνεται ἀπό τό ἀγκίστρι. Ἔτσι καί ὁ Χριστός ἔκανε.

Θέλοντας νά κυνηγήσει τό δηλητηριώδες ψάρι, πού κρύβεται στά ἀπύθμενα βάθη τῆς θάλασσας, δηλαδή τό μεγάλο δράκοντα, τόν διάβολο, δέν τοῦ πρόσφερε γυμνή τήν θεότητά Του, ἀλλά δολίως τό σκουλήκι, δηλαδή τήν παναγία αὐτοῦ σάρκα, τήν ὁποία ἀπό τήν παναγιώτατη γῆ, τήν Ἀειπάρθενο Μαρία, χωρίς μολυσμό ντύθηκε, ὅπως λέει ὁ θεὸς Δαβίδ: «Εἰμι σκώληξ καί οὐκ ἄνθρωπος». Κρεμασθεῖς στό ἱερώτατο ἀγκίστρι, τόν κοσμοσωτήριον Σταυρό Του, καί ἀφοῦ ἔκρυσε τήν θεότητά Του στόν Σταυρό, μέ τόν ὁποῖο πλανήθηκε καί αἰχμαλωτίστηκε ὁ δηλητηριώδης καί ὀφιοδότης ἰχθύς, ὁ μέγας δράκοντας, ὁ διάβολος, αὐτός πού ἐξόρισε καί θανάτωσε τόν ἄνθρωπο, νικήθηκε καί καταστράφηκε. Ὡστε, λοιπόν, ἡ μέν θεότητα τυπολογεῖται (παίρνει τή θέση τοῦ ἀγκιστριοῦ) μέ τό ἀγκίστρι, ἡ δέ ἀνθρωπότητα μέ τό σκουλήκι. Βλέποντας, λοιπόν, ὁ διάβολος ἐξωτερικά τήν ἀνθρώπινη φύση τοῦ Χριστοῦ καί μή μπορώντας νά καταλάβει τήν ἐσωτερικά κρυμμένη θεότητα, πλανήθηκε καί ἐρχόμενος σέ ἐπαφή μέ τήν ἀνθρωπότητα, αἰχμαλωτίστηκε ἀπό τό ἀσύγκριτο καί ἀκατανίκητο ἀγκίστρι τῆς θεότητας· καί ἔτσι νικήθηκε ὁ μέγας δράκοντας, ὁ διάβολος. Γι' αὐτόν ἀκριβῶς τόν λόγο δέν ἦρθε ὁ Υἱός καί Λόγος τοῦ Θεοῦ μέ γυμνή (φανερή) τή θεότητά Του γιά νά κυνηγήσει τόν διάβολο, ἀλλά φόρεσε τήν σάρκα, κι ἔτσι ἦρθε στή γῆ. Αὕτη εἶναι ἡ αἰτία τῆς ἐνανθρώπησης τοῦ Χριστοῦ. Καί ὅπως ἀκριβῶς ὁ ἴδιος ὁ διάβολος, θέλησε νά πλανήσει κάποτε τόν ἄνθρωπο, καί νά τόν ἐξορίσει ἀπό τόν παράδεισο, δέν προσῆλθε στήν Εὐα μέ γυμνή τήν διαβολική του φύση, ἀλλά φόρεσε ὡς σάρκα τόν ὄφι, κι ἔτσι προσῆλθε καί τήν πλάνεψε. Γιατί γνώριζε ὁ πανοῦργος, ὅτι, ἐάν προσέλθει μέ γυμνή (φανερή) τήν διαβολικότητά του, δέν θά μπορούσε νά τήν παρασύρει. Γι' αὐτό τόν λόγο ντύθηκε σάν σάρκα τόν ὄφι καί διά μέσου τοῦ σαρκοφόρου ὄφεως πλάνεψε τήν Εὐα. Καί ὁ μέν ὄφας φαινόταν, ἀλλά ὁ διάβολος δέν φαινόταν. Καί διά μέσου τοῦ φαι-

νομένου ὄφεως ἐνεργοῦσε ὁ κρυμμένος διάβολος. Δύο φύσεις σέ ἓνα πρόσωπο προκάλεσαν τότε τήν ἔκπτωση τῶν προπατόρων ἀπό τόν Παράδεισο. Καί ὅπως τότε ὁ διάβολος καί ὁ ὄφας ἐνώθηκαν σ' ἓνα πρόσωπο, καί ἡ φύση τοῦ ὄφεως φαινόταν, ἀλλά ἡ ἄλλη, δηλαδή ἡ φύση τοῦ διαβόλου, δέν φαινόταν καί ἐκδίωξε τόν ἄνθρωπο ἀπό τόν Παράδεισο· ἔτσι καί στόν Χριστό οἱ δύο φύσεις, ἡ θεότητα καί ἡ ἀνθρωπότητα, ἐνώθηκαν σέ ἓνα πρόσωπο. Καί ἡ μέν ἀνθρωπότητα φαινόταν, ἡ δέ θεότητα δέν φαινόταν, καί διά μέσου τῆς φαινομένης ἀνθρωπότητας ἐνεργοῦσε ἡ ἀθέατη θεότητα, καί τόν ἄνθρωπο πού παλαιά ἐξορίστηκε, οἱ δύο αὐτές καλές φύσεις, ἡ θεότητα, ἐννοῶ, καί ἡ ἀνθρωπότητα, τώρα ἔβαλαν τόν ἄνθρωπο στόν Παράδεισο. Αὕτη εἶναι ἡ αἰτία, γιά τήν ὁποία ὁ Χριστός σαρκώθηκε καί ἔγινε ἄνθρωπος· γιατί σ' Αὐτόν ἀνήκει δόξα στοὺς ἀτελείωτους αἰῶνες. Ἀμήν».

Ὁ Θεάνθρωπος εἶναι τό μέγα Μυστήριον τῆς θείας Οἰκονομίας, ἀκατάληπτο καί «ἀγγέλοις καί βροτοῖς». Δέν ἦρθε στήν γῆ μέ τήν δύναμιν ἑνὸς superman ἀλλά μέ τήν ἀδυναμία ἑνὸς νηπίου. Δέν ἦρθε μέ τήν ἐξουσία καί τὰ παράσημα ἑνὸς πλανητάρχου ἀλλά μέ τό λέντιο ἑνὸς δούλου. Κενώθηκε ἀπό τήν Ἀξία Του γιά νά ξαναβρεῖ ὁ ἄνθρωπος τήν χαμένην ἀξία του. Δέν ἦρθε ὡς δυνατός κεραυνός ἢ σφοδρός τυφῶνας γιά νά κατατρομάξει τοὺς ἀνθρώπους καί νά τοὺς ὑποτάξει μέ τήν βία τοῦ φόβου, ἀλλά ὡς αὔρα λεπτή γιά νά τοὺς ἀγαπήσει ἐρωτικά, ὥστε νά ποθήσουν ἐκούσια τό «καθ' ὁμοίωσιν». Δέν ὑπέκυψε στόν πειρασμό τῆς δύναμης, ὅπως ἐκφράστηκε ἀπό τοὺς μαθητές Του Ἰάκωβο καί Ἰωάννη ὅταν Τοῦ ζήτησαν νά προσευχηθοῦν «νά κατέβει φωτιά ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καί νά καταστρέψει» τοὺς ἀφιλόξενους Σαμαρεῖτες (Λκ. 9,54). Σαρκώθηκε γιά τήν θέωση τοῦ ἀνθρώπου, γιά νά τόν ἀνεβάσει στά δεξιὰ τοῦ Πατρός. «Δέν ἦρθε γιά νά τόν διακονήσουν, ἀλλά γιά νά διακονήσει καί νά προσφέρει τήν ζωὴν τοῦ λύτρου γιά ὅλους» (Μκ. 10,45). Ἐσκυψε καί ἔπλυνε τὰ πόδια τῶν μαθητῶν Του. «Ταπεινώθηκε θεληματικὰ ὑπακούοντας μέχρι θανάτου, καί μάλιστα θανάτου σταυρικοῦ» (Φιλιπ. 2,8). Ὁ παντοδύναμος Θεὸς κατὰ τὰ ἄχραντα

Πάθη Του ἦταν ἀνθρωπίνως πιό «ἀδύναμος» ἀπὸ τοὺς βασανιστές του. Τὴν ὥρα τῆς σταύρωσής Του ἦταν «κατώτερος» ἀπὸ τοὺς σταυρωτές Του. Κατὰ τὸν Ψαλμωδὸ: «προσελογίσθην μετὰ τῶν καταβαινόντων εἰς λάκκον, ἐγενήθην ὡσεὶ ἄνθρωπος ἀβοήθητος ἐν νεκροῖς ἐλεύθερος» (Ψαλμ. 87,5).

Καὶ ὁ ἐργάτης τοῦ Εὐαγγελίου ἐάν δέν γίνει κατώτερος ἀπὸ τοὺς εὐαγγελιζομένους, γενόμενος «διάκονος» καὶ «δοῦλος» κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τοῦ Κυρίου Του, δέν μπορεῖ νὰ τοὺς μεταφέρει πειστικά τὸ μήνυμα τῆς σταυρωμένης ἀγάπης καὶ τῆς θυσιαστικῆς διακονίας. Οἱ Ἄπω ἀνατολίτες π.χ. μόνον ὅταν νιώσουν ὅτι ὁ ξένος πού ἦρθε ἀνάμεσά τους δέν στέκεται μέ τὴν ὑπεροχὴ τοῦ ἀνωτέρου καὶ τοῦ ἰσχυροῦ πού συντρίβει τὸν ἀσθενῆ, δηλαδή δέν συναναστρέφεται μαζί τους συγκαταβατικά καὶ ἀπὸ θέση ἰσχύος, ἀλλὰ ἀποδεδειγμένα βρίσκεται σὲ κατώτερη βαθμίδα ἀπ' τοὺς συνομιλητές του, τότε μόνον μποροῦν νὰ τὸν ἐμπιστευτοῦν, νὰ τὸν ἀποδεχθοῦν καὶ νὰ τὸν ἀκούσουν· τότε μόνον μποροῦν νὰ ἀνοίξουν τὴν καρδιά τους καὶ νὰ τοῦ μιλήσουν ἐλεύθερα. Ἄλλωστε αὐτὴ τὴν προτροπὴ παραλάβαμε ἀπὸ τὸν Ἀπόστολο τῶν Ἑθνῶν: «... μέ τὴν ταπεινοφροσύνη ἥς θεωρεῖ ὁ καθένας σας τὸν ἄλλο ἀνώτερό του» (Φιλιπ. 2,3). Καὶ ἡ σοφία τῶν Πατέρων τῆς ἐρήμου διαβεβαιώνει πὼς «μέγας εἶναι αὐτός πού βάζει τὸν ἑαυτό του ὑποκάτω πάσης τῆς κτίσεως»⁴.

Τὸ στάδιο τῆς σάρκωσης ἀπαιτεῖ ἄκρα ταπείνωση καὶ «κένωση»· σταυροαναστάσιμο «θάψιμο» τοῦ ἐργάτη τοῦ Εὐαγγελίου. Γιατί ὁ Κύριος εἶπε:

4. Τὸ κείμενο ἔχει ὡς ἐξῆς: «Ἀδελφός ἠρώτησε τὸν γέροντα, λέγων: Ὁρῶ ἐμαυτὸν ὅτι ἡ μνήμη τοῦ Θεοῦ παραμένει μοι. Λέγει αὐτῷ ὁ γέρων: οὐκ ἔστι μέγα τὸ εἶναι τὸν λογισμόν σου μετὰ τοῦ Θεοῦ. Μέγα δέ ἐστι, τὸ ἑαυτὸν ὁρᾶν ὑποκάτω πάσης τῆς κτίσεως. Τοῦτο γάρ καὶ ὁ σωματικὸς κόπος ὁδηγεῖ εἰς τὸν τῆς ταπεινοφροσύνης τόπον». Ἀββᾶ Σισών, *Γεροντικόν*, Ἀστήρ, Ἀθῆναι 1960, 111. Ἡ βαθειὰ πίστη τῶν ἁγίων ἀσκητῶν, ὅτι τὸ νὰ τοποθετεῖ ὁ πιστὸς τὸν ἑαυτό του «ὑποκάτω πάσης τῆς κτίσεως» εἶναι ἀπαραίτητος σωτηριολογικὸς ὁρος, φαίνεται καὶ ἀπὸ τὸ γεγονὸς πὼς ἡ ἔκφραση αὐτή, ἄλλοτε κατὰ λέξιν καὶ ἄλλοτε μέ μικρὲς παραλλαγές, ἀναφέρεται σὲ ἀποφθέγματα πολλῶν ἀββάδων ὅπως π.χ. τῶν: Μακαρίου (*Τὸ Μέγα Γεροντικόν*, 92), Ἰωάννη τοῦ Κολοβοῦ (*Τὸ Μέγα Γεροντικόν*, 78), Ποιμένος, (*Γεροντικόν*, 94), Ματῶν (*Γεροντικόν*, 75), Τιθὸν (*Γεροντικόν*, 122), κ.ἄ.

«ὅποιος θέλει νὰ σώσει τὴν ζωὴν του, αὐτὸς θὰ τὴν χάσει, ἐκεῖνος δέ πού θὰ χάσει τὴν ζωὴν του ἐξ αἰτίας ἐμοῦ καὶ τοῦ εὐαγγελίου, αὐτὸς θὰ τὴν σώσει» (Μκ. 8,35). Καὶ κατὰ τὸν ποιητὴ: «Γιὰ νὰ γυρίσει ὁ ἥλιος θέλει δουλειὰ πολλή. Θέλει νεκροὶ χιλιάδες νὰ ῥοινοῦν τοὺς τροχοὺς. Θέλει καὶ οἱ ζωντανοὶ νὰ δίνουν τὸ αἷμα τους»⁵. Γιὰ τὴν προσωπικὴ σάρκωση τοῦ πνευματικοῦ σποριᾶ, ἀπὸ τὴν ὁποία ἐξαρτᾶται καὶ ἡ σάρκωση τοῦ Εὐαγγελίου στοὺς ἀποδέκτες τοῦ κηρύγματός του, ἀπαιτεῖται, ἀσφαλῶς, πολὺς χρόνος, πού, συνήθως, θὰ ὑπερβαίνει τὴν σύντομὴν ἐπίγειαν ζωὴν του. Τὰ οὐσιαστικὰ ἀποτελέσματα ἀπὸ τὴν προσπάθειά του γιὰ σάρκωση θὰ ἀργήσουν πολὺ νὰ φανοῦν. Τίς περισσότερες φορές θὰ φανοῦν μετὰ τὴν κοίμησίν του. Γιατί μόνον μετὰ τὸν «θάνατο» τοῦ κάθε σπόρου ἀρχίζει ἡ διαδικασία τῆς ζωῆς· ἡ διαδικασία τοῦ πολλαπλασιασμοῦ. Διαφορετικὰ «ἐάν ὁ σπόρος τοῦ σιταριοῦ δέν πέσει στὴν γῆ καὶ πεθάνει, μένει αὐτὸς μόνος, ἐάν ὁμως πε-

5. Ὁδυσσεὰ Ἐλύτη, *ΤΟ ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ*, Τὰ Πάθη, Γ', δ, 2-4.

θάνει, φέρνει πολύ καρπό» (Ιω. 12,24).

Ο διδάσκαλος του Ευαγγελίου ζει πρώτα την σάρκωση σέ προσωπικό επίπεδο, και ταυτόχρονα κάνει τά πάντα για νά σαρκωθεί τό Ευαγγέλιο στην ζωή των γηγενών και τόν πολιτισμό τους *ἀτρέπτως, ἀσυγχύτως, ἀχωρίστως* καί *ἀδιαιρέτως* κατά την χαλκηδόνια όρολογία. Αυτόυ του είδους ή σάρκωση είναι μονόδρομος για την έπιτυχία της Όρθόδοξης μαρτυρίας στην Οίκουμένη.

Μέ τά παραπάνω σχόλια στον όρο «σάρκωση» του διακόνου του Ευαγγελίου δέν έπιχειρήσαμε, ασφαλώς, νά τόν περιγράψουμε. Η σάρκωση του έργαζομένου στον Άμπελωνα του Κυρίου δέν περιγράφεται γιατί, άπλούστατα, είναι μυστήριο. Όπως καί ή σάρκωση του Λόγου είναι άπολύτως άπροσπέλαστη στίς ανθρώπινες δυνατότητες κατανόησης στον «νυν αιώνα». Όπως πολύ εϋστοχα έχει διατυπωθεί: «Η σάρκωση φανερώνεται ως τό μέγα μυστήριο της Έκκλησίας, άπ' όπου όλα τά μυστήρια άντλούν την ύπαρξή τους. Ο Θεός δέν άρκεΐται

πλέον στό νά πει καί νά γίνει, αλλά γίνεται ό ίδιος σιωπηρά καί άσκητικά άνθρωπος. Ο Λόγος γίνεται σάρκα. Τά λόγια γίνονται σάρκα. Η άγάπη γίνεται σάρκα, γίνεται σωμα οίκουμενικό, ύπόσταση όλων των άνυπόστατων, ύπαρξη όλων των άνύπαρκτων, παρουσία όλων των άπόντων, καταφυγή όλων των κατατρεγμένων»⁶.

Ο κήρυκας του Ευαγγελίου άφοϋ περάσει μέ έπιτυχία άπό την «προσαρμογή» καί την «ένσωμάτωση» μπορεί νά φθάσει, υπό την καθοδήγηση του Άγίου Πνεύματος, μέσα πάντα άπό μία μυστική διεργασία, στην «σάρκωση», πού είναι ή τελευταία καί τελειότερη βαθμίδα. Δέν ύπάρχουν «συνταγές» για την άπόκτησή της.

Η προσωπική σάρκωση δέν έπιτυγχάνεται μέ τόν ίδιο τρόπο σέ όλους. Όπως καί ή άγιοσύνη έχει προσωπική ταυτότητα, άνάλογα μέ τά χαρίσματα καί τόν άγώνα του καθενός. Όποιος μέ την χάρη του Θεοϋ φθάσει στην σάρκωση, πλησιάζει στην κορυφή άπ' την όποία μπορεί νά δει τόν Θεό «ένώπιος ένωπίω, ως ει τις λαλήσει προς τόν έαυτοϋ φίλον» (Εξόδ. 33,11). Καί τότε θά μπορεί νά έπαναλάβει την παύλεια όμολογία: «Ζω δέ οϋκέτι έγώ, ζή δέ έν έμοί Χριστός» (Γαλ. 2,20). Η έσωτερική αυτή πληροφορία θά του δίνει την δυνατότητα νά παρακαλεί τούς κατηχουμένους καί τούς νεοφώτιστους νά τόν μιμηθούν κατά την παύλεια προτροπή: «Μιμηταί μου γίνεσθε, καθώς καγώ Χριστοϋ» (Α' Κορ. 11,1).

* * *

Οί τρεις προαναφερθέντες όροι-στάδια είναι μία κλιμακωτή, συνεχής, κοπιώδης καί αίματηρή πορεία. Καί τά τρία στάδια είναι άπολύτως άπαραίτητα για νά φθάσει ό έργάτης της σποράς του Λόγου στό θεάρεστο «τέλος»: για νά δοξάζεται τό Πανάγιο όνομα του Θεοϋ, καί τό έργο του νά άποδώσει «έκατονταπλασίονα» καρπό, χάρις στην ολοκληρωτική θυσία της ζωής του στον χωρόχρονο της προσωπικής του ιστορίας.

† Ο Κορέας καί Έξαρχος Ίαπωνίας Άμβρόσιος

6. Χρυσοστόμου Α. Σταμούλη, *Τί γυρεύει ή άλεπού στό παζάρι;* Άρμός, Άθήνα 2016, 111-12.

Χειροτονίες νέων Ἐπισκόπων τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας

Προεργάζοντας τὴν Ἀνάστασι τοῦ Κυρίου μας, μέ τὴν εὐκαιρία τῆς ποιμαντικῆς ἐπισκέψεως τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς κ. Θεοδώρου Β΄, αὐτὲς τὶς ἡμέρες, στὴν Ἱερά Μητρόπολιν Κινσάσας τῆς Κεντρικῆς Ἀφρικῆς, τὸ Σάββατο, 30 Μαρτίου 2024, στὸν Ἱερό Μητροπολιτικό Ναό τοῦ Ἁγίου Νικολάου τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος τῆς Κινσάσας, τέλεσε τὴν εἰς Ἐπίσκοπον χειροτονία, τοῦ Θεοφιλέστατου Ἐψηφισμένου Ἐπισκόπου Γκόμας καὶ Μεγάλου Κίβου κ. Τιμοθέου Ntumba.

Ἀπὸ νωρὶς τὸ πρῶτ, ἑκατοντάδες πιστοὶ κατέκλυσαν τὸν Ἱερό Ναό καὶ τὰ περίξ αὐτοῦ, προκειμένου νὰ συμμετάσχουν, τόσο στὴν Πατριαρχικὴ θεία Λειτουργία καὶ νὰ λάβουν τὴν εὐλογία τοῦ πνευματικοῦ τους Πατέρα, ὅσο καὶ νὰ χαροῦν μέ τὴν χειροτονία τοῦ π. Τιμοθέου. Παρόντες στὴν χαρὰ τοῦ νέου Ἐπισκόπου καὶ οἱ γονεῖς τοῦ ὁ Ἱερεὺς π. Θεοφάνης καὶ ἡ Πρεσβυτέρα Μαρία.

Εὐτρεπισμένος καὶ καλλωπισμένος ὁ Ἱερός Ναός τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος, χάρη στὴν φροντίδα τοῦ Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος τῆς Κινσάσας, κ. Γερασίμου Ντούνη, ὑπεδέχθη, ἐν μέσῳ, κωδωνοκρουσιῶν καὶ πνευματικῶν ἀλαλαγμῶν, τὸν Πατριάρχη τῆς Ἀφρικανικῆς Ἡπείρου, ὁ ὁποῖος, μὴ φειδόμενος κόπων καὶ θυσιῶν, ἐπέλεξε νὰ χειροτονήσει τοὺς νέους Ἀρχιερεῖς κοντὰ στὸν τόπο τῆς καταγωγῆς τους, κάνοντας ἓνα μακρινὸ ταξίδι ἔνεκα τούτου τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ.

Στὴ χειροτονία συμμετείχαν, οἱ Μητροπολίτες, Γουινέας κ. Γεώργιος, Κατάγκας κ. Μελέτιος, Κινσάσας κ. Θεοδόσιος, Κανάγκας κ. Χαρίτων, οἱ Ἐπαρχιοῦχοι Ἐπίσκοποι, Τζίντζας κ. Σίλβε-

στρος, Γκούλου κ. Νεκτάριος καί ὁ βοηθός Ἐπίσκοπος Κωνσταντιανῆς κ. Κοσμᾶς.

Ὁ νέος Ἐπίσκοπος στήν προσλαλιά του, ἀφοῦ εὐχαρίστησε ἐκ καρδίας τόν Μακαριώτατο, μεταξὺ τῶν ἄλλων, ἀνέφερε τά ἑξῆς: «...Ἐμεῖς ὅλοι στήν Ἀφρική θαυμάζουμε τήν μεγάλη φροντίδα καί ἀγία ἀνησυχία τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου μας κ.κ. Θεοδώρου Β΄ γιά τήν Ἐκκλησία τῆς Ἀφρικανικῆς Ἡπείρου, λόγω τῆς παρέμβασης καί τῆς ἀντικανονικῆς εἰσπήδησης τῆς Μόσχας στήν Ἀφρική. Μιλάμε ἄλλωστε γιά μία ρωσική ἐκκλησία ἡ ὁποία δέν εἶχε λάβει μέρος ποτέ σέ Οἰκουμένη Σύνοδο τῶν πρώτων ὀκτῶ αἰώνων τοῦ Χριστιανισμοῦ, διότι δέν εἶχε γίνει ἀκόμα Ὁρθόδοξη καί μόνο ἀπό αὐτό ὄφειλε σεβασμό στό Πρεσβυγενές καί Δευτερόθρονο Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας καί πάσης Ἀφρικῆς! Γνωρίζουμε ὅτι ὁ ἀπώτερος σκοπός αὐτῆς τῆς εἰσπήδησης εἶναι νά δημιουργήσῃ ἡ Μόσχα σύγχυση καί νά σπεῖρει διχόνοια στίς καρδιές καί στό μυαλό τῶν νεοφύτων Ὁρθόδοξων πιστῶν τῆς Ἀφρικῆς. Εἴμαστε ὅλοι δυναμικά δίπλα στόν Μακαριώτατο Πατριάρχη μας κ.κ. Θεόδωρο Β΄, μέ τά ὄπλα τῆς Πίστεως καί τῆς Ἀληθείας, γιά νά Τόν στηρίξουμε σέ αὐτόν τόν ἀγῶνα, μέχρι νά ἀρθεῖ ὀριστικά αὐτός ὁ πειρασμός, μέχρι νά ἀπομακρυνθεῖ ὁ δαίμονας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ διχασμοῦ!...».

Ὁ Μακαριώτατος, στήν ἀντιφώνησή του, πρόετρεψε τόν νέο Ἐπίσκοπο: «...νά σπεῖρει ἀγάπη καί εἰρήνη ὡς Ὁρθόδοδος ποιμένας στήν Ἐπισκοπή, πού τόν ἐξέλεξε ἡ Ἐκκλησία...». Σέ ἄλλο σημεῖο τῆς ὁμιλίας του σημείωσε: «Υψώνω φωνή διαμαρτυρίας γιά τά δεινά στήν Γκόμα, ἀλλά καί συμπαραστάσεως στήν χώρα τοῦ Κονγκό». Ἀναφέρθηκε, ἐπίσης, στήν εἰσπήδηση, ἄλλης ἀδελφῆς Ἐκκλησίας στήν παλαίφατν Ἐκκλησία τοῦ Ἀγίου Μάρκου, τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου, τοῦ Ἀγίου Κυρίλλου καί ἄλλων πολλῶν ἀγίων τῆς Ἀφρικῆς, πού μετρά ζωή καί παρουσία δύο χιλιάδες χρόνια. «...Σήμερα ἐπιστρέφει τό ὄνομα Τιμόθεος στό Κονγκό, μέ τήν ἐκλογή καί τή χειροτονία τοῦ νέου Ἐπισκόπου, ὁ ὁποῖος φέρει τό ὄνομα τοῦ μεγάλου Ἱεράρχου τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ Θρόνου, μακαριστοῦ Μητροπολίτου Κεντρώας Ἀφρικῆς κυροῦ Τιμοθέου Κοντομέρκου, ὁ ὁποῖος ἔχει ἐνταφιαστῇ στόν

αὐλεῖο κῶρο τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος...», σημείωσε ἐμφαντικά.

Ὁ Μακαριώτατος, ἐπίσης, ἀνεφέρθηκε μέ λόγους ἀγάπης γιά τή χώρα τοῦ Κονγκό, τήν ὁποία τήν χαρακτήρισε, φιλόξενη μάνα, πού δέχθηκε καί τούς Ἑλλήνες οἱ ὁποῖοι μεγαλουργήσαν σέ αὐτήν. Εὐχαρίστησε τόν Πρόεδρο τῆς Χώρας τοῦ Κονγκό, Ἐξοχώτατο κ. Φέλιξ Τσισεκέντι γιά τήν φιλοξενία του καί γιά τήν ἄδολη συμπαράστασή του στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία.

Μέ λόγους ἐκ βάθους ψυχῆς, σέ ἀποστροφή τοῦ λόγου του, ἀνεφέρθηκε στήν Ἑλληνική Κοινότητα τῆς Κινσάσας καί τόν Πρόεδρό της κ. Γεράσιμο Ντούνη καί τήν ἐρίτιμο σύζυγό του, οἱ ὁποῖοι στέκονται λαμπάδες ἀναμμένες, κρατώντας ἄσβεστη τήν λαμπάδα τῆς Ρωμιοσύνης, στήν ἀχανῆ, πλὴν ὅμως εὐλογημένη, Ἡπειρο τῆς Ἀφρικῆς, ἰδιαιτάτα δέ, στήν περιοχή τῆς Κινσάσας.

Τό κλίμα ἦταν ἀναστάσιμο, πανευφρόσυνο καί ξεχωριστό κατά τήν χειροτονία τοῦ νέου Ἐπισκόπου κ. Τιμοθέου, ὅπως ἐκφράστηκε στά πρόσωπα τῶν Ἀφρικανῶν ἀδελφῶν, οἱ ὁποῖοι βιώνοντας τήν παρουσία τοῦ Παναγίου Πνεύματος στήν ζωή τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως οἱ πρῶτοι Χριστιανοί, ἀπό τά μύχια τῆς ψυχῆς τους κραύγαζαν τό «Ἄξις» γιά τόν νεοχειροτονηθέντα Ἱεράρχη καί μέ ὅλη τήν δύναμη τῆς ὑπάρξεώς τους, ἔψαλλαν, ἐν ἐπευφημίᾳ, τόν Πολυχρονισμό τοῦ Πατριάρχου τους.

Μετά τό πέρας τῆς Θείας Λειτουργίας, ἡ Ἑλληνική Κοινότητα παρέθεσε γεῦμα πρός τιμὴν τοῦ Μακαριωτάτου, ἀλλά καί μέ τήν εὐκαιρία τῆς χειροτονίας τοῦ νέου Ἐπισκόπου Γκόμας κ. Τιμοθέου.

Τό ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας, στό Ἐπισκοπεῖο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κινσάσας καί στό Παρεκκλήσιο αὐτῆς, τελέσθηκε ὁ Ἀναστάσιμος Ἑσπερινός καί ὁ Μητροπολίτης Κινσάσας κ. Θεοδόσιος παρέθεσε τράπεζα ἀγάπης στόν Μακαριώτατο καί στούς Ἀρχιερεῖς βρέθηκαν στήν ἐπαρχία του. Στήν ἐπισκοπική κατοικία δόθηκε ἡ εὐκαιρία νά συζητηθοῦν μεταξύ τοῦ Πατριάρχου καί τῶν Ἀρχιερέων θέματα πού ἀφοροῦν στίς Μητροπόλεις καί στίς Ἐπισκοπές. Ὁ Μακαριώτατος ὡς πνευματικός πατέρας ἀκουσε ὅλους τούς Ἀρχιερεῖς καί ἔδωσε κατευθύνσεις.

* * *

Πλημμύρισαν από την εὐσεβῆ παρουσία και συμμετοχή του λαοῦ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κινσάσας καὶ τῶν γύρω περιοχῶν, οἱ αὐλές τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Νικολάου τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος στήν Κινσάσα τῆς Κεντρικῆς Ἀφρικῆς, κατά τήν εὐλογημένη ἡμέρα τῆς Κυριακῆς Β΄ Νηστειῶν, ὅπου ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς κ. Θεόδωρος Β΄, τέλεσε τήν εἰς Ἐπίσκοπον χειροτονία τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐψηφισμένου Ἐπισκόπου Μπενίν κ. Ἀθανασίου.

Οἱ πνευματικές ἰαχές καί ἡ ἔκδηλη χαρά τῶν ἑκατοντάδων πιστῶν πού πρόσμεναν τόν Πατριάρχη, γιά νά λάβουν τήν εὐχή του κατά τήν ὑποδοχή του στόν Ἱερό Ναό, ἐνθουσίασαν καί συγκίνησαν βαθύτατα τόν Μακαριώτατο, ὁ ὁποῖος ἀνταποκρίθηκε θερμά στήν χαρά τοῦ πιστοῦ Λαοῦ, παρέχοντας σέ ὅλους τήν πατριαρχική του εὐλογία καί τό πηγαῖο χαμόγέλο του, ὡς ἀντίδωρα στήν εὐγενῆ τους ὑποδοχή.

Τῆς θείας Λειτουργίας καί τοῦ Μυστηρίου τῆς Χειροτονίας, προεξῆρχε ὁ Μακαριώτατος, ἐνῶ συλλειτουργῆσαν μαζί του, οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίτες, Γουινέας κ. Γεώργιος, Κατάγκας κ. Μελέτιος, Κινσάσας κ. Θεοδόσιος, Κανάγκας κ. Χαρίτων, οἱ Θεοφιλέστατοι Ἐπαρχιοῦχοι Ἐπίσκοποι, Τζίντζας κ. Σίλβεστρος, Γκούλου κ. Νεκτάριος, Γκόμα κ. Τιμόθεος καί ὁ βοηθός Ἐπίσκοπος Κωνσταντιανῆς κ. Κοσμᾶς.

Προσῆλθαν στήν χειροτονία τοῦ νέου Ἐπισκόπου, Κληρικοί ἀπό τήν Ἐπισκοπή Μπενίν, τήν Ἱερά Μητρόπολη Νιγηρίας, τήν Ἱερά Μητρόπολη Κανάγκας καί βεβαίως πολλοί Κληρικοί ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κινσάσας.

Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος κ. Ἀθανάσιος στόν χειροτονητήριο λόγο του, ἀφοῦ ἀνεφέρθη μέ λόγους συγκινητικούς στήν διακονία τῆς Ἀρχιερωσύνης, εὐγνωμόνως ἔστρεψε τήν προσλαλία του σέ ὅλους ἐκείνους πού συνετέλεσαν στήν κατά Θεόν ἀγωγή του.

Ἐνδακρυσ καί βαθειά συγκινημένος, ἀνεφέρθη στόν μακαριστό πατέρα του, πού χαίρεται τήν χαρά τοῦ παιδιοῦ του ἀπό τόν οὐρανό

πλέον, στήν κατά σάρκα μητέρα του, στόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Γουινέας κ. Γεώργιο, στόν όποϊον ύπηρετjσε κοντά του άπό τή θέση τοϋ Πρωτοσυγγέλλου καί πρός τόν όποϊο έξέφρασε άπειρες εϋχαριστίες γιά τήν πολλαπλή στήριξή του, ως καί σέ όλους τούς παρευρισκομένους Άρχιερεϊς καί Ίερεϊς, πού κατέφθασαν καί συμμετείχαν στήν προσωπική του Πεντηκοστή, άπό διάφορα μέρη τοϋ κόσμου.

Ό Μακαριώτατος, στήν άντιφώνησή του, θυμήθηκε καί γύρισε τή μνήμη του πολλά χρόνια πίσω, ξεχωρίζοντας άπό τό ταμείο τής προσωπικής ιστορίας τοϋ νέου Έπισκόπου Άθανασίου, τή στιγμή τής άφιρώσεώς του στόν Θεό καί στήν Έκκλησία, τή μοναχική του κουρά δηλαδή, τότε πού ψυχή τέ καί σώματι, ένετάχθη στό δυναμικό τοϋ Παλαιφάτου Πατριαρχείου Άλεξανδρείας.

Μεταξύ άλλων, ό Μακαριώτατος προέτρεψε τόν νέο Έπίσκοπο νά διακονήσει μέ θυσιαστική αϋταπάρνηση τό μυστήριο τής άγάπης τοϋ Θεοϋ στήν Έπαρχία του, «...νά άνοίξει τήν καρδιά του πρός πάντας, καί εκεί νά τούς χωρέσει όλους...» Έξελθε παιδί μου, καί εκ τής γής σου καί εκ τής συγγενείας σου, καί πορεύου εις τήν γήν, τήν όποϊαν ή Έκκλησία σέ στέλνει νά ποιμάνεις. Πλέον ως πατέρας καί ποιμένας, ως διδάσκαλος καί πνευματικός καθοδηγητής...», κατέληξε ό Πατριάρχης, προτρέποντάς τον πάντοτε νά υπερασπίζεται τά δίκαια τοϋ Πατριαρχείου Άλεξανδρείας, σέ καιρούς μάλιστα δυσχειμέρους καί μέ ύπακοή καί άγάπη νά συνεχίσει τόν καλό άγώνα τής πίστεως.

Μετά τό πέρας τής θείας Λειτουργίας, ή Ελληνική Κοινότητα γιά μιá άκόμη φορά προσέφερε τό έόρτιο γεϋμα, πρός τιμήν τοϋ Μακαριώτατου, στό όποϊο ή κατά σάρκα οϊκογένεια τοϋ νέου Ίεράρχη, προσέφερε μιá Άρχιερατική Στολή, μέ άφρικανικά χρώματα καί παραστάσεις, ένϋ παρουσιάστηκαν καί τοπικοί παραδοσιακοί χοροί.

Τήν έπομένη ό Μακαριώτατος αναχώρησε άπό τήν Κινσάσα γιά τήν έδρα τοϋ Πατριαρχείου, άφήνοντας πίσω του τίς ωραιότερες καί συγκινητικότερες άναμνήσεις στή ζωή τής Έκκλησίας τής Κινσάσας.

* * *

Μέ κάθε λαμπρότητα τελέσθηκε ή χειροτονία τοϋ νέου Έπισκόπου, Τζούμπα καί Νοτίου Σουδάν κ. Κωνσταντίνου, στόν Πατριαρχικό Ίερό Ναό Άγίου Νικολάου Καϊρου. Τής Πατριαρχικής θείας Λειτουργίας προέστη ό Μακαριώτατος Πάπας καί Πατριάρχης Άλεξανδρείας καί πάσης Άφρικής κ. Θεόδωρος Β΄, έχοντας συλλειτουργούς τούς Σεβ. Μητροπολίτες καί Θεοφιλεστάτους Έπισκόπους Έρόντα Λεοντοπόλεως κ. Γαβριήλ, Καμπάλας κ. Ίερώνυμο, Έρμουπόλεως κ. Νικόλαο, Μέμφιδος κ. Νικόδημο, Νουβίας κ. Σάββα, Πτολεμαΐδος κ. Παντελεήμονα, Πηλουσίου κ. Νάρκισσο, Τζίντζας κ. Σίλβεστρο, Γκόγκου κ. Νεκτάριο καί Ίππώνος κ. Στέφανο.

Έπίσης έλαβαν μέρος κληρικοί οί όποϊοι ήλθαν άπό τήν χώρα τής Ουγκάντας γιά τό εϋχάριστο αϋτό γεγονός. Παρέστησαν Έκπρόσωποι τών Πρεσβειών Ελλάδος καί Κύπρου ως καί τών Κοινοτήτων καί τών Συλλόγων τοϋ Καϊρου.

Ό Έψηφισμένος Έπίσκοπος κ. Κωνσταντίνος, στήν όμιλία του περιέγραψε τήν πορεία τής ζωής καί τήν γνωριμία του μέ τήν Όρθοδοξία, εϋχαριστώντας σημαντικά πρόσωπα τής Ίεραποστολής πού τήν σηματοδότησαν. Αναφέρθηκε στους άείμνηστους Μητροπολίτες Καμπάλας κυρό Θεόδωρο καί κυρό Ίωνά, οί όποϊοι μέ τό καλό τους παράδειγμα καί τίς πνευματικές τους συμβουλές, τόν ένθάρρυναν νά προχωρήσει στήν Όρθόδοξη πίστη καί έν συνέχεια στήν Ίερωσύνη. Εϋχαρίστησε τόν Μητροπολίτη Ναϊρόμπι κ. Μακάριο πού ήταν ένας άπό τούς βασικούς διδασκάλους του στήν Όρθόδοξη Θεολογία.

Άπευθυνόμενος πρός τόν Πατριάρχη είπε χαρακτηριστικά: «Η άγάπη Σας Μακαριώτατε, μοϋ χαρίζει σήμερα αϋτή τήν μεγάλη τιμή καί εϋλογία. Η χάρη τής Άρχιερωσύνης εϋκηθjτε νά μέ ένδυναμώσει γιά νά συνεχίσω τήν προσπάθειά μου γιά τήν όργάνωση νέων εκκλησιαστικών κοινοτήτων μέσω τών όποϊών θά μπορέσω νά βοηθήσω, μέ τήν εϋχή Σας, χιλιάδες ψυχές νά γνωρίσουν τόν Κύριο μας...».

Ό Άλεξανδρινός Προκαθήμενος έπαίνεσε τήν ζέουσα πίστη τοϋ νέου Έπισκόπου, τήν θεολογική του κατάρτιση, τήν ταπεινότητά του καί τόν Ίεραποστολικό του ζήλο (έχει ίδρύσει μέχρι σήμερα

8 νέες Ἐκκλησιαστικές Κοινότητες). Στήν σκέψη του ἔφερε τήν ἡμέρα πού τόν συνάντησε στήν χώρα του, νά ἐργάζεται γιά τόν Χριστό καί τήν Ἀγία μας Ἐκκλησία.

Μέ τήν προτροπή τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτη κυροῦ Ἰωνᾶ, τόν χειροθέτησε Ἀρχιμανδρίτη ἐπιβραβεύοντας τούς νυχθημερόν κόπους του, γιά τόν εὐαγγελισμό τῶν ἀδελφῶν του.

Εἶπε χαρακτηριστικά ὁ Πατριάρχης: «Παρακολουθοῦσα, παιδί μου, τήν δραστηριότητά σου καί δοξολογοῦσα τόν Θεό. Γνωρίζω ὅτι εἶσαι ἕνα ἀπό τά γνήσια καί ἀφοσιωμένα παιδιά τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Μάρκου καί θά ἀγωνίζεται πάντα γιά τήν ἐνότητα καί τήν εἰρήνη. Τό ὄνομά σου εἶναι Κωνσταντῖνος. Φέρεις τό ὄνομα τοῦ Ἁγίου στόν ὁποῖον ὀφείλουμε ὅλοι οἱ Ὁρθόδοξοι παρά πολλά. Μαζί μέ τήν Ἀγία μητέρα Τον Ἑλένη μᾶς χάρισαν τό Τίμιο Ξύλο τοῦ Σταυροῦ

πού σέ λίγο θά προσκυνήσουμε. Πάρε στά χέρια σου τό σύμβολο τῆς Θυσίας τοῦ Χριστοῦ μας καί προχώρα στήν νέα πορεία τῆς ζωῆς σου... Παιδί μου, τά στάχνα ἀρχίζουν νά ωριμάζουν. Ὁ θερισμός θέλει χέρια γερά. Πήγαινε καί ἐσύ νά θερίσεις. Νά κάμεις μέ τόν καρπό τοῦ σιταριοῦ τό ἀλεύρι πού θά γίνει μέ τήν χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὁ Ἄρτος τῆς Ζωῆς γιά νά τόν προσφέρεις στά παιδιά σου λέγοντας: Ἑλᾶτε, γεύσασθε καί ἴδετε ὁ Χριστός ὁ Κύριος. Ἄνοιξε τήν ἀγκαλιά σου καί δώσε ἀγάπη σ' ὅλους!».

Τό ἐπιφώνημα «Ἄξιος» ἀκούσθηκε στά ἑλληνικά καί σέ πολλές διαλέκτους τῆς Ἀφρικῆς. Πρό τῆς Ἀπολύσεως τῆς θείας Λειτουργίας, ἔγινε μέ κατάνυξη ἡ περιφορά καί ἡ προσκύνηση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ πρὸς ἐνίσχυση καί εὐλογία πάντων.

Ἀπό τό Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας

«τῶν δέ μαθητῶν καθὼς νῦν πορεῖτό τις, ὥρισαν ἕκαστος αὐτῶν εἰς διακονίαν πέμψαι τοῖς... ἀδελφοῖς»

(Πράξ. ια' 29)

Ἀπό 1-1-2024 ἕως 31-3-2024 προσεφέρθηκαν στό Γραφεῖο Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τά παρακάτω χρηματικά ποσά γιά τό ἱεραποστολικό ἔργο ἀπό τοὺς:

Stevens James καί Δέσποινα 20 • Wassiliadis Georgios 40 • Ἀγγελόπουλο Πελοπίδα 30 • Ἀλεξάνδρου Ἀλέξανδρο 30 • Ἀλεξίου Γρηγόριο 20 • Ἀλιπράντη Ἀνδρέα 15 • Ἀναγνωστοπούλου Μ. 40 • Ἀναστασάκη Ἀνδρομάχη 100 • Ἀναστασίου Εὐάγ. 100 • Ἀντωνιάδου Σοφία 20 • Ἀντωνίου Σ. Παναγιώτη 100 • Ἀντωνοπούλου Ἐριφύλη 20 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 1125) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 93) 50 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 835) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 131) 20 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 16) 50 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 431) 200 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 460) 2.000 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1116) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 22) 565 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 24) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 129) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 130) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 143) 50 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 428) 20 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 439) 15 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 457) 40 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 839) 30 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 840) 8 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 1115) 20 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 1145) 20 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 1161) 30 • Ἀσημάκη Ἀρχοντούλα 10 • Ἀχρω 50 • Βαλλιανάτο Παράσχο 20 • Βαρώνου Γιασεμή 50 • Βενιέρη Ἰωάννα 118 • Βλασοπούλου Βασιλική 20 • Βλαχογιάννη Ἰωάννη 20 • Βλάχου Γεωργία 40 • Βόρδου Δέσποινα 50 • Βράχο Μιχαήλ 50 • Βύρρα Νικόλαο 50 • Γαβρίδου Σοφία 100 • Γαζούλη Δημήτριο 200 • Γεωργάτου Δήμητρα 50 • Γεωργιάδη Φώτιο 20 • Γεωργίου Ἀλέξη 100 • Γιαννάκου Σοφία 30 • Γιαννοπούλου Παναγιώτα 24 • Γκαραβέλα Δήμητρα 100 • Γουρᾶ Ἀνδρέα 100 • Δάϊκο Γεώργιο 200 • Δανιήλ 30 •

Δεβλέτογλου Ἡλία 5 • Δελνγιώργη Κων/νο 60 • Διαμαντοπούλου Ἑλένη 20 • Διάννη Κων/νο 50 • Δουλάκη Μαργαρίτη 20 • Δούμουρα Σταμάτη 20 • Δουμουχτσή Εὐάγγελο 70 • Δρακάκη Μαλ. 300 • Δράκου Ἀδαμαντία 30 • Δρακουλάκη Μενέλαο 100 • Δριτσούλα Λουκᾶ 20 • Δρόσου Βασιλική 20 • Δρούγα Μαρία 10 • Ἐξαδάκτυλου Κυριακή 100 • Ἐξιογλου Ἀλκιβιάδη 15 • Εὐαγγελάτο Ἀριστείδη 50 • Εὐαγγελάτο Θεόδωρο 20 • Ζαρταλούδη Μιχαήλ 20 • Ζαφειρόπουλο Ἀναστάσιο 20 • Ζαχαρίου Νέλη 100 • Ζέζα Νικόλαο 50 • Ζερβό Νικόλαο 612 • Ζυγούρα Ἀνδρέα 20 • Ἡλιάδου Δαβάκη Εὐαγγελία 30 • ΗΣΥΧΑΣΤΗΡΙΟ «ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΘΕΟΔΩΡΟΙ» 30 • ΗΣΥΧΑΣΤΗΡΙΟ ΚΕΧΑΡΙΤΩΜΕΝΗΣ 15 • Θεοδωρακάκη Ζωζώ 60 • Θηβαίου Δ. 20 • Ἰουλιανή Καθηγουμένη 20 • Κακαράτζα Ἀντώνιο 20 • Καλαβροῦ Σοφία 30 • Καλαμπόκη Γαρυφαλία 20 • Καλύβα Ἑλένη 100 • Κανδαράκη Ἑλένη 100 • Καραμπερόπουλο Ρήγα 50 • Καρανικόλα Β. Παναγιώτα 50 • Καρβέλα Παναγιώτη 125 • Καρυώτου Χαριτίτη 50 • Κατηφόρη Χρῆστο 30 • Κατσώνη Κώστα 70 • Κεκελέκη Εὐαγγελία 60 • Κεκρινή Στάθη 100 • Κερκύρα Δημήτριο 30 • Κοκκινόφτα Κωστή 12 • Κόκλη Ἰωάννη 60 • Κοσμᾶ Σεραφεῖμ 20 • Κοσμᾶ Σταυρούλα 50 • Κοτοπούλη Ἀνδρέα 30 • Κούκη Ἰωάννη 10 • Κουνδή Νικόλαο 50 • Κουνιάκη Ἰουλία 100 • Κουτουμάνου Αἰκατερίνη 50 • Κουτσογιάννη Ἀγγελική 120 • Κυρλίδου Ἀναστασία 1.000 • Λάιο Ζήση 25 • Λεβάντη Ἐλευθερία 15 • Λεβεσάνο Νικόλαο 300 • Λεφάκη Ἑλένη 30 • Λουκατάρη Εὐάγγελο 50 • Λυμπέρη Δημήτριο 169,5 • Μάγειρου Ἀναστασία 50 • Μανακίδου Κόλλια Κατερίνα 50 • Μαυράκη Στέφανο 30 • Μίχα Ἄννα 10 •

ΜΟΝΗ ΑΓ. ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ 100 • ΜΟΝΗ ΑΓ. ΠΑΝΤΩΝ 50 • ΜΟΝΗ ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΥ 100 • ΜΟΝΗ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΜΑΚΡΗΣ 100 • Νάννου Ειρήνη 50 • Νάννου Φωτεινή 20 • ΝΑΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ 750 • Νικητόπουλο Περικλή 20 • Νικολαΐδη Ματθαίο 130 • Νικολετόπουλο Διομήδη 100 • Ξαπλαντέρη Όλυμπία 50 • Ο.Χ.Ε.Κ. ΒΥΡΩΝΟΣ 200 • ΟΜΑΔΑ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ ΙΕΡ/ΛΗΣ ΑΙΓΙΟΥ 400 • ΟΜΙΛΟ ΕΞΩΤ. ΙΕΡ/ΛΗΣ 1.697 • Όρφανό Δημήτριο 100 • Παναγιωτουνάκο Γ. Σαράντο 50 • Παντζοπούλου Άδαμαντία 100 • Παπαγεωργίου Σταματίνα 80 • Παπαγιαννούλη Άργύρη 50 • Παπαγρηγορίου Στυλιανό 20 • Παπαδάκη Δεμερίδου Σουλτάνα 100 • Παπαδημητρίου Απόστολο 100 • Παπαδόπουλο Κυριάκο 300 • Παπαδόπουλο Χαράλαμπο 20 • Παπαζάνη Γεράσιμο 50 • Παπαθανασίου Εύφημια 50 • Παπαθανασοπούλου Βασιλική 100 • Παπακωνσταντίνου Άλεξάνδρα 20 • Παππᾶ Φωτεινή 50 • Πατούνα Έμ. 150 • Πατρινοῦ Ειρήνη 70 • Περισοράτη Κων/νο 70 • Πετρή Κώστα 10 • Πετροπουλάκη Άριστεΐδη 70 • Πλατανίτου Σωτηρία 500 • Πλιάφα Έλένη 50 • Ποδηματά Χρυσάνθη 100 • Ποζίδου Έλένη 20 • Ράππη Κων/νο 450 • Ράππη Μαρία 10 • Ράτσο Τατιάνα 20 • Ρουκούδη Άντωνία 50 • Σαράντη Άννα 100 • Σαραφίδη Νικόλαο 100 • Σαρκίρη Έλένη 50 • Σολδάτο Εὐάγγελος 50 • Στατῆ Βασίλειο 15 • Σταυρόπουλος Ἰ. καὶ Συνεργάτες 300 • ΣΥΛΛΟΓΟ «ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗΣ» 200 • ΣΥΛΛΟΓΟ ΕΞΩΤ. ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΙΤΕΑΣ 100 • Ταλιαδούρου Εὐαγγελία 30 • Ταντούλα Γεράσιμο 200 • Τελωνιάδου Πατρικία 10 • Τεπελίδη Χαράλαμπο 300 • Τρίγκα Βασιλική 60 • Τρουπσιῆδη Σταῦρο 39 • Τσαβοῦ Μαργαρίτα 50 • Τσαρμακλή Λουκά 20 • Τσιαρτσιώτη Σταῦρο 20 • Τσιαρτσιώτη Χρήστο 60 • Τσολαρίδη Απόστολο 10 • Τσουράκη Σταυρούλα 50 • Τσούτρα Γεωργία 4 • Τυριτίδου Αἰκ. 20 • Φούντα Ἀλέξανδρο 100 • Φυταγκορίδη Ἀθανάσιο 100 • Χαλκιά Ἀσημίνα 20 • Χατζημηνᾶ Κυριακή 20 • Χατζηπαπᾶ Παῦλο 50 • Χουλιᾶρα Αἰκ. 20 • ΧΡΙΣΤ. ΙΔΡ. ΝΕΟΤ. «ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΑΣ» 400 • Ψυχούλια Ἀντώνιο 50.

Ἐπιμέλεια: Εὐάγγελος Δ. Ζουρδούμης

Τό Έτήσιο Μνημόσυνο τοῦ Μητροπολίτη Νιγηρίας κυροῦ Ἀλεξάνδρου Ἀπό τό Ἱερό Ἱσυχαστήριο Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος	2
Ὁμιλία γιά τόν Ἀπόστολο Παῦλο Πρωτοπρεσβύτερος π. Ἐμμανουήλ Παπαμικρούλης	3
Βιβλιοπαρουσίαση τοῦ τόμου γιά τόν μακαριστό Ἱεραπόστολο Ἀρχιμανδρίτη Εὐσέβιο Βίττη † Ὁ Φαναρίου Ἀγαθάγγελος	8
Θεμελίωση νέου σχολείου Ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη Κινσάσας.	12
Ἱεραποστολική ἐκδήλωση στήν Κατερίνη Ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη Κίτρους, Κατερίνης καί Πλαταμῶνος . . .	14
Χειροτονία Ἱερέα στήν Τανζανία Ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη Εἰρηνουπόλεως	15
Προσαρμογή - Ἐνσωμάτωση-Σάρκωση † Ὁ Κορέας καί Ὁ Ἐξαρχος Ἱαπωνίας Ἀμβρόσιος	16
Χειροτονίες νέων Ἐπισκόπων τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας Ἀπό τό Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας	24
Δωρητές Εὐάγγελος Δ. Ζουρδούμης	29

Πάντα τά ἔδνη

ΒΡΑΒΕΙΟ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Ἔτος ΜΓ΄, τεῦχος 170, Ἀπρίλιος - Μάιος - Ἰούνιος 2024
Τριμηνιαίο ἱεραποστολικό περιοδικό
ΚΩΔΙΚΟΣ 3536

- Πληροφορεῖ μέ τρόπο υπεύθυνο γιά τίς ὁρθόδοξες ἱεραποστολικές προσπάθειες ἀνά τόν κόσμο.
- Ἐνημερώνει πάνω στήν πολύμορφη πραγματικότητα τοῦ κόσμου, πού περιλαμβάνει τόσα ἔθνη μέ ποικίλα προβλήματα καί χαρίσματα.

Ἰδιοκτήτης: Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος - Ἰωάννου Γενναδίου 14 - Ἀθήνα 115 21.

Ἐκδότης - Διευθυντής: Ὁ Μητροπολίτης Φαναρίου κ. Ἀγαθάγγελος, Γενικός Διευθυντής τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἰασιῦ 1, 11521 Ἀθήνα.

Ἰδρυτής: Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Τυράνων καί πάσης Ἀλβανίας κ. Ἀναστάσιος. Διετέλεσε Διευθυντής κατά τά ἔτη 1981-1992.

Υπεύθυνος ὕλης: Εὐάγγελος Ν. Μαρινόπουλος.
Σύνταξη - Ἐπιμέλεια ἐκδόσεως: Γραφεῖο Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Καλλιτεχνική ἐπιμέλεια: Τμήμα Φωτοστοιχειοθεσίας τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἐπιστολές - Ἐμβάσματα: «ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΘΝΗ» Ἀποστολική Διακονία, Ἰω. Γενναδίου 14 - Ἀθήνα 115 21 - Τηλ. 210-7272.315-316.

Συνδρομή γιά 1 χρόνο:

Ἑσωτερικοῦ	€ 5
Κύπρου	€ 12
Εὐρώπης	€ 12
Λοιπές χώρες	€ 14
Γιά τοὺς φοιτητές καί μαθητές:	€ 2,50
Τιμή τεύχους	€ 1,25

* Τό ποσόν τῆς συνδρομῆς ἔχει συμβολικό χαρακτήρα. Δέν ἀποσκοπεῖ μόνο στήν κάλυψη τῶν ἐξόδων ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ, ἀλλά καί στή διαμόρφωση υπεύθυνης ἱεραποστολικῆς συνειδήσεως. Γίνονται δεκτές προαιρετικές προσφορές γιά τήν ἐκδοση τοῦ περιοδικοῦ. Ἀριθμός Λογαριασμοῦ Ἐθνικῆς Τραπεζῆς: **146/558074-94**. IBAN: **GR0501101460000014655807494**

Δικαιούχος: **Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.**

Παρακαλοῦμε θερμά, μετὰ ἀπό ὁποιαδήποτε κατάθεση, νά ἐπικοινωνεῖτε πάντοτε μέ τό Γραφεῖο Ἱεραποστολῆς.

Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Βασίλειος Μπίτσος.
Διεύθυνση: Πρωτομαγιάς 3 - 14568 Κρυονέρι Ἀττικῆς

PANTA TA ETHNI (All Nations)

Year 43, No 170, April - May - June 2024

The aims of the quarterly magazine "Panta ta Ethni" are:

- * **To provide information in a responsible way on Orthodox missionary efforts throughout the world.**
- * **To arouse awareness of the multifiform reality of the modern world.**

Publisher: Bishop of Phanarion Agathangelos, General Director of Apostoliki Diakonia of the Church of Greece.

Founder: Archbishop of Tirana and all Albania Anastasios Yannoulatos. He was editor during 1981-1992.

Editorial Board: Foreign Mission Office of Apostoliki Diakonia of the Church of Greece.

Letters-Remittances: "PANTA TA ETHNI" (All Nations) Apostoliki Diakonia, 14, Io. Gennadiou St. — 115 21 Athens — GREECE. Tel. +3210.7272.315-316.

Subscription for 1 year:

Greece	€ 5
Cyprus	€ 12
Europe	€ 12
Other countries	€ 14

Printed: By Apostoliki Diakonia of the Church of Greece.

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο
Κ.Ε.Μ.Π.ΚΡ
Αριθμός Άδειας
9

ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1/2007 Κ.Ε.Μ.Π.ΚΡ
ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΛΤΑ 01 3536

